

ARTS IN THE STATE – THE STATE IN ARTS

INTERNATIONAL CONFERENCE

MAY 10–11, 2018

NATIONAL GALLERY OF ART VILNIUS

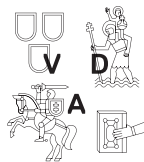
MENAS VALSTYBĖJE – VALSTYBĖ MENE

TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA

2018 M. GEGUŽĖS 10–11 D.

NACIONALINĖ DAILĖS GALERIJA, VILNIUS

Organiser Institute of Art Research of Vilnius Academy of Arts
Organizatorius Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros institutas
Conference partner National Gallery of Art Vilnius
Konferencijos partnerė Nacionalinė dailės galerija
Supported by | Rėmėjai: Goethe-Institut Litauen
Lithuanian Society of Art Historians | Lietuvos dailės istorikų draugija



NDG



Coordinators | Koordinatorės

dr. Lina Michelkevičė, dr. Ieva Pleikienė, dr. Aušra Trakšelytė

Design | Dizainerė Rasa Janulevičiūtė

Translations | Vertėjai Rasa Būdienė, Skaistė Didžiulienė,

Aleksandra Fominaitė, Vakarīs Šaulys

Lithuanian copyediting | Lietuvių kalbos redaktorė Teresė Valiuvienė

Circulation | Tiražas 150

Leidinio bibliografinė informacija
pateikiama Lietuvos nacionalinės
Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos
duomenų banke (NBDB)
ISBN 978-609-447-282-4

© Vilniaus dailės akademija |
Vilnius Academy of Arts, 2018
© Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2018

Conference committee | Konferencijos mokslinis komitetas

Dr. Tojana Račiūnaitė

Institute of Art Research of Vilnius Academy of Arts
Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros institutas

Dr. Lina Michelkevičė

Institute of Art Research of Vilnius Academy of Arts
Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros institutas

Doc. dr. Lolita Jablonskienė

National Gallery of Art & Vilnius Academy of Arts
Nacionalinė dailės galerija ir Vilniaus dailės akademija

Dr. Skaidra Trilupaitytė

Lithuanian Culture Research Institute
Lietuvos kultūros tyrimų institutas

Prof. dr. Krista Kodres

Tallinn University & Estonian Academy of Arts
Talino universitetas ir Estijos meno akademija

Dr. Ginta Gerharde-Upeniece

Latvian National Museum of Art & Art Academy of Latvia
Latvijos nacionālais meno muzejs ir Latvijos meno akademija

Dr. Magdalena Kinga Górska

The Institute of Literary Research of the Polish Academy of Sciences
Lenkijos mokslų akademijos Literatūros tyrimų institutas

This conference takes place against a background of the Centennial of the restored Lithuania in 2018; yet its scope is not limited to any particular time period or place. It uses the occasion to rethink the conception of the state and the statehood in various eras, and to evaluate the role of arts in the state, their contribution to the development and embodiment of the idea of statehood, and arts' input into changes of regimes and conceptions of the state.

The conference encourages researchers to approach the art history as a development of the discourse closely related to the development of the political sphere. This approach does not aim to question the autonomy of art and riddance of utilitarian burdens, but rather to discuss what political state allows art to create and maintain certain autonomy, and what restricts it by imposing particular functions, or the other way round, by pushing art to the periphery of political life. The conference raises questions, under what conditions art is only able to "mimic" life forms, and when it can take part in the political production as an important partner. When and why certain artworks seem to be political and other entirely apolitical? How can one talk about politics of aesthetics and about aesthetics of politics?

We also invite to discuss how political conditions shape the field of art and relations between its actors, what different roles the artist takes in the state, how art structures relate to structures of the state. Another intriguing issue here are the "lives" of artworks: shifts in their status and reading, their destinies after political overturns, losses and returns. And ultimately, reverberations of state ideologies and power games in works of art, whether commissioned by the state, or born as an independent critique of it.

Ši konferencija sumanyta Lietuvos valstybės šimtmečio minėjimo kontekste, tačiau konkretus istorinis laikotarpis ar vieta neriboja jos temos. Tai proga apsvarstyti valstybės bei valstybingumo koncepciją įvairiais laikais ir įvertinti meno vaidmenį valstybėje, jo reikšmę valstybingumo idėjos formavimuisi bei įgyvendinimui ir meno indėlį į valstybinių santvarkų bei sampratų pokyčius.

Meno istoriją kviečiame analizuoti kaip diskurso raidą, glaudžiai susijusią su politinės sferos raida. Šiuo pasiūlymu nekvestionuojame meno autonomijos ir išsilaisvinimo nuo utilitarinių paskirčių. Veikiau norime atskleisti, kokia politinė būklė sudaro menui sąlygas sukurti ir išsaugoti tam tikrą autonomiją, kokia riboja, primesdama jam savas funkcijas ar, priešingai, stumdama į politinio gyvenimo užribius. Konferencija akina klausti, kokiomis sąlygomis menas tēra pajėgus „mėgdžioti“ gyvenimo formas, o kada jis gali lygiaverčiai dalyvauti politinių santykių kūrime? Kada ir kodėl vieni meno kūriniai atrodo politiški, o kiti – visai apolitiški? Kaip kalbėti apie estetikos politiką ir apie politikos estetiką?

Taip pat siekiame apsvarstyti, kaip valstybinės situacijos veikia meno lauką ir santykius tarp jo veikėjų ir dėmenų, kokių skirtingų vaidmenų imasi menininkas valstybėje, kaip meno struktūros santykiauja su valstybinėmis struktūromis. Ne ką mažiau įdomi tema – pačių meno kūrinių „gyvenimai“: statuso ir interpretacijų virsmas, jų likimai keičiantis santvarkoms, praradimai ir atradimai. Galiausiai – valstybingumo sampratų, ideologijų ir politinės galios žaidimų refleksijos meno kūrinuose, kad ir kokie jie būtų, ar įgyvendinti valstybės užsakymu, ar sukurti kaip jos kritika.

PROGRAMME | PROGRAMA

THURSDAY, MAY 10
KETVIRTADIENIS, GEGUŽĖS 10 D.

National Gallery of Art, Auditorium

Nacionalinės dailės galerijos auditorija

All presentations in the Auditorium are simultaneously interpreted into English or Lithuanian | Visi pranešimai Nacionalinės dailės galerijos auditorijoje sinchroniškai verčiami į anglų arba į lietuvių kalbą

9.15–9.45 Registration | Dalyvių ir klausytojų registracija

9.45–10.00 Introduction | Įžanginis žodis

| session | | sesija

Moderated by | Moderuoja Adomas Butrimas

10.00–10.30 **Andrew Murray**

The Visualisation of the State in the Montpellier
Parchment (1467–1477) / Valstybės atvaizdavimas
Monpeljė pergamente (1467–1477)

10.30–11.00 **Anna Sylwia Czyż**

The 17th Century Religious Foundations of the Pacai Family
as an Expression of the Family's Political Ambitions /
Pacų giminės XVII a. religinės fundacijos kaip giminės
politinių ambicijų išraiška

11.00–11.30 **Krzysztof Gombin**

The Idea of the Unity of the State in the Polish Art
and Ceremonial of the 18th Century / Valstybės
vieningumo idėja XVIII a. Lenkijos mene ir ceremonijose

11.30–12.00 **Paolo Sanvito**

The Use and Abuse of the Arts in the Farnese Duchy
of Parma in the Early 17th Century / Menų naudojimas
ir piktnaudžiavimas jais Farnezių giminės valdomoje
Parmos hercogystėje XVII a. pradžioje

12.00–12.30 *Coffee break | Kavos pertrauka*

II session | II sesija

Moderated by | Moderuoja Rasa Antanavičiūtė

12.30–13.00 **Algė Andriulytė**

The Background of Modernization of Vilnius in 1919–1939:
Visual Arts and the State / Vilniaus modernėjimo prielaidos
1919–1939 m.: dailė ir valstybė

13.00–13.30 **Rasa Butvilaitė**

Vilnius in 1919–1939: Creating a New Architectural Identity /
Vilnius 1919–1939 m.: naujo architektūrinio tapatumo
kūrimas

13.30–14.00 **Iwona Luba**

Avant-garde in the State – Avant-garde for the State.
The Second Polish Republic 1918–1939 / Avangardas
valstybėje – avangardas valstybei. Antroji Lenkijos
Respublika (1918–1939)

14.00–15.00 *Lunch | Pietūs*

III session | III sesija

Moderated by | Moderuoja Rasa Butvilaitė

15.00–15.30 **Julius Redzinski**

Good Art Isn't Political? The Struggle of German Art History
to Come to Terms with the Art (Politics) of National
Socialism / Ar geras menas nėra politiškas?
Vargas dėl nacionalsocialistinio meno (politikos)
Vokietijos meno istorijoje

15.30–16.00 **Emma West**

E.N.S.A.? C.E.M.A.! Entertainment and Education in the
State-Sponsored Arts, 1939–1945 / E.N.S.A.? C.E.M.A.!
Pramoga ir švietimas valstybės remiamuose menuose
1939–1945 m.

16.00–16.45 **Olia Sosnovskaya**

burn, on fire, alight, inflamed, glow, ablaze, fervent,
go up in smoke (lecture performance) / degti, apimtas
ugnies, įžiebtas, liepsnojantis, žioruoti, plieskiantis, įkaitęs,
nueiti dūmais (performatyvi paskaita)

National Gallery of Art, Hall

Nacionalinės dailės galerijos holas

Not interpreted | Pranešimai neverčiami

Artist Talks I | I menininkų sesija

Moderated by | Moderuoja Deima Katinaitė

15.00–15.30 **Marta Vosyliūtė**

Secondhand Culture (Not Just in Lithuania) /

Second hand kultūra (LT)

15.30–16.00 **Žygimantas Augustinas**

The State in the Past Future /

Valstybė praėjusioje ateityje (EN)

FRIDAY, MAY 11

PENKTADIENIS, GEGUŽĖS 11 D.

National Gallery of Art, Auditorium

Nacionalinės dailės galerijos auditorija

All presentations in the Auditorium are simultaneously interpreted into English or Lithuanian | Visi pranešimai Nacionalinės dailės galerijos auditorijoje sinchroniškai verčiami į anglų arba į lietuvių kalbą

IV session | IV sesija

Moderated by | Moderuoja Ieva Pleikienė

10.00–10.30 **Warren Carter**

Painting the Revolution: State and Ideology in Mexican

Muralism / Revoliucijos tapyba: valstybė ir ideologija

Meksikos muralizme

10.30–11.00 **Triin Jerlei**

Salvo Dolls: A Case Study in Soviet Estonian Vernacular

Souvenir Production / „Salvo“ lėlės: Sovietų Estijos tautinių

suvenyrų gamybos atvejo studija

11.00–11.30 **Jānis Kalnačs**

Art as “Ownerless Property” in Latvia Reoccupied by USSR /

Menas kaip „bešeimininkis turtas“ Sovietų Sąjungos

okupuotoje Latvijoje

11.30–12.00 **Lina Kaminskaitė-Jančorienė**
The (Un)Changing Cinema Policy in Lithuania: Status,
Functions, Players / Kino politikos (ne)kaita Lietuvoje:
statusas, funkcijos, žaidėjai

12.00–12.30 *Coffee break | Kavos pertrauka*

V session | V sesija

Moderated by | Moderuoja Marija Drėmaitė

12.30–13.00 **Caterina Preda**
The “State Artist” in Socialist Romania: Creating for
the State and the Role of the Union of Romanian Artists /
„Valstybės menininkas“ socialistinėje Rumunijoje:
kūryba valstybės reikmėms ir Rumunijos dailininkų
sąjungos vaidmuo

13.00–13.30 **Ieva Pleikienė**
From the Tribune of the Artists Congress: The Dynamics
of Art Policy in Lithuania in the Late Soviet Period /
Iš Dailininkų suvažiavimo tribūnos: dailės politikos
dinamika Lietuvoje vėlyvuosiu sovietmečiu

13.30–14.00 **Skaidra Trilupaitytė**
Public Intellectuals and Administrators: The Positions
of Lithuanian Artists during the Years of National Revival
and Breakthrough / Viešieji intelektualai ir administratoriai:
Lietuvos dailininkų pozicijos Atgimimo ir lūžio metais

14.00–15.00 *Lunch | Pietūs*

VI session | VI sesija

Moderated by | Moderuoja Julija Fomina

15.00–15.30 **Karolina Rybačiauskaitė & Marcel Tomášek**
Art Before and After 1989: The State of the Contemporary
Art Canons / Menas prieš ir po 1989 m.: šiuolaikinio meno
kanonų būklė

- 15.30–16.00 **Birgit Eusterschulte**
Democracy Polls and Public Spaces. Some Remarks on Two Exhibitions Reflecting on German Reunification in 1990 / Demokratijos apklausa ir viešosios erdvės. Keletas pastabų apie dvi parodas, skirtas suvienytos Vokietijos atkūrimui 1990 m. apmąstyti
- 16.00–16.30 **Irena Alperytė**
The Role of the State in the Arts' Support in Contemporary Lithuania: Does it Depend Only on the Puppeteer's Finger? / Valstybinės paramos kultūrai vaidmuo nūdienos Lietuvoje: ar ji tikrai priklauso tik nuo lėlininko piršto?
- 16.30–17.00 **Thomas J. Sienkewicz**
Graeco-Roman Themes in International Editorial Cartoons of the 21st Century / Graikiškos ir romėniškos temos XXI a. politinėse karikatūrose

National Gallery of Art, Hall

Nacionalinės dailės galerijos holas

Not interpreted | Pranešimai neverčiami

Artist Talks II | II menininkų sesija

Moderated by | Moderuoja Aušra Trakšelytė

- 15.00–15.30 **Juozas Laivys**
The Presentation of the Regulations of the Artworks Cemetery / Meno kūrinių kapinių nuostatų pristatymas (LT)
- 15.30–16.00 **Audrius Novickas**
Unsettled Transparencies. Artistic Research of the National Sitescape / Drumsti skaidrumai. Nacionalinio vietovaizdžio meninis tyrimas (LT)
- 16.00–17.00 **Julijonas Urbonas**
An Asteroid from the Bodies of Lithuanian Citizens, or, An Alternative Cosmic Identity of a Country / Asteroidas iš Lietuvos piliečių kūnų, arba Alternatyvi šalies kosminė tapatybė (EN)

Postcard and video presentations throughout the conference
Stendiniai ir vaizdo pranešimai visos konferencijos metu

Eglė Ganda Bogdaniene

The Art of Textile in the Context of Political and Social Changes,
video loop / Tekstilės menas politinių ir socialinių pokyčių kontekstuose,
videoprezentacija

Juozas Laivys

Regulations of the Artworks Cemetery, poster / Meno kūrinių kapinių
nuostatai, plakatas

Audrius Novickas

Unsettled Transparencies / Drumsti skaidrumai, videofilmas, 2017

THE VISUALISATION OF THE STATE IN THE MONTPELLIER PARCHMENT (1467–1477)

Dr. Andrew Murray

The United Kingdom

The Open University

Murray_450@hotmail.com

One of the most enigmatic yet little studied iconographies from Valois Burgundy is the Montpellier parchment in the Bibliothèque Municipale de Montpellier. This painting on parchment (made c. 1467–1477) represents a crucified Christ under a royal canopy. The blood from his wounds collects in the crown of an allegorical figure of Justice (*Iustitia*) below, which itself sits above the Burgundian coat-of-arms held aloft by four personifications of virtue. Below that is a figure whose left side is a swordsman and whose right side is a lawyer.

I will argue that this image is one of the earliest in Northern Europe to conceptualise the authority of state institutions in relation to that of feudal lords. Its iconography attempts to suture an emerging conceptualisation of the state with feudal and sacred notions of kingship. Justice comes from above in this image, flowing through Jesus's blood, to *Iustitia*, and then through her touch to the Burgundian coat of arms. However, justice also comes from below, being supported by the image of the bipartite soldier/lawyer who, standing firmly on a platform labelled *consilium* (council), executes justice. Justice in this image emerges not simply from feudal and sacred authority, but also through the proper functioning and processes of state functionaries.

The Burgundian state had to consolidate itself across a culturally and politically diverse range of territories, and in doing so, it distributed power across a range of courtly, urban and noble agents. It seems that the designer of the Montpellier attempted to reconcile how power operated in this relatively new political configuration with the feudal ideologies and theories he had inherited.

Andrew Murray is an associate lecturer at the Open University, UK. He completed his PhD at University College London in 2016. During that year, he was also a research fellow at the Deutsches Forum für Kunstgeschichte in Paris. He is currently preparing a book on the tomb of Philip the Bold of Burgundy, and developing a new project on Burgundian political iconography, entitled *Images of Authority in the Later Burgundian State* (1467–1519).

VALSTYBĖS ATVAIZDAVIMAS MONPELJĖ PERGAMENTE (1467–1477)

Dr. Andrew Murray

Jungtinė Karalystė
Atvirasis universitetas (OU)
Murray_450@hotmail.com

Vienas paslaptingiausių, tačiau mažai tirtų Valua valdymo laikotarpio Burgundijos ikonografijos pavyzdžių yra Monpeljė pergamentas, saugomas Monpeljė miesto bibliotekoje. Pergamente nutapytoje (apie 1467–1477 m.) scenoje pavaizduotas nukryžiuotas Kristus po karališkuoju baldakimu. Iš jo žaizdų besisunkiantis kraujas subėgęs į žemiau pavaizduotas alegorinės Teisingumo (lot. *Justitia*) figūros karūną, esančią virš Burgundijos herbo, kurį laiko iškėlę keturi dorybių įsikūnijimai. Žemiau esančios figūros kairė pusė yra kalavijuotis, o dešinė – teisininkas.

Pranešime tvirtinama, kad tai vienas seniausių Šiaurės Europoje atvaizdų, atspindinčių valstybinių institucijų valdžios, lyginant su feodalų valdžia, sampratą. Pergamento ikonografijoje stengiamasi tvirtai susieti besiformuojančią valstybės konceptualizaciją su feodalinė ir šventąja karaliavimo sampratomis. Šiame atvaizde teisingumas Justicijai (*Justitia*) atitenka iš aukščiau, yra perleidžiamas per Jėzaus kraują, o tuomet per jos prisilietimą – Burgundijos herbui. Tačiau teisingumas taip pat kyla ir iš apačios, jį palaiko dviejų dalių kareivio-teisėjo atvaizdas: tvirtai stovėdamas ant pagrindo, pavadinto *consilium* (taryba), jis vykdo teisingumą. Šiame atvaizde teisingumas kyla ne tik iš feodalinės ir šventosios valdžios, bet ir iš valstybės valdininkų deramai vykdomos veiklos ir procesų.

Burgundijos valstybė pati turėjo suvienyti kultūriškai ir politiškai skirtingas teritorijas, kartu paskirstydama valdžią įvairiems dvarų, miestų ir aukštuomenės veikėjams. Atrodo, kad Monpeljė pergamento dailininkas bandė suderinti tai, kaip veikė valdžia šioje palyginti naujoje politinėje konfigūracijoje, su išlikusiomis feodalinėmis ideologijomis ir teorijomis.

Andrew Murray yra Jungtinės Karalystės Atvirojo universiteto docentas. 2016 m. apgynė daktaro laipsnį Londono universiteto koledže. Tais pačiais metais dirbo moksliniu bendradarbiu Paryžiuje įsikūrusiame Vokietijos meno istorijos forume (*Deutsches Forum für Kunstgeschichte*). Šiuo metu Murray rengia knygą apie Burgundijos kunigaikščio Pilypo II Drąsiojo kapą ir plėtoja naują Burgundijos politinei ikonografijai skirtą projektą *Valdžios atvaizdai vėlyvojo laikotarpio Burgundijos valstybėje (1467–1519) (Images of Authority in the Later Burgundian State (1467–1519))*.

THE 17TH CENTURY RELIGIOUS FOUNDATIONS OF THE PACAI FAMILY AS AN EXPRESSION OF THE FAMILY'S POLITICAL AMBITIONS

Dr. Anna Sylwia Czyż

Poland

Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw

aniaczysz@poczta.onet.pl

For the Pacai family, the 17th century meant joining the elites of the Grand Duchy of Lithuania (in the 1630s, Steponas became the vice-treasurer and vice-chancellor), which, on the death of Hetman Mykolas Kazimieras (1680), Chancellor Kristupas Zigmantas (1682), bishops Mikalojus Steponas (1682) and Kazimieras (1695), turned out to be a mirage that had nothing to do with the family's long-term empowerment in the highest structures of the dignities and state offices. The Pacai family built their position not only by way of adequate political alliances, confirmed by marriages, but also by way of well-thought-out foundation activity that centered on the originality of artistic forms and their ideas.

The paper encompasses the uniqueness of architecture of the churches founded by the Pacai family in the context of promoted content connected with the place of the Grand Duchy of Lithuania within the structures of the Polish-Lithuanian Commonwealth, but also of the political ambitions of the Pacai family. The analysis shows the connections between building forms and their decor with the tendencies used in the visual propaganda of the rulers of the Polish-Lithuanian Commonwealth. A target group of recipients of architectural creations, connected not only with the sphere of religious needs of the contemporary society, but also supposed to express some strictly defined political contents referring to the country's structure and history, will also be indicated.

Anna Sylwia Czyż is a professor at the Institute of History of Art, Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw. Her main research interest is the art in the Grand Duchy of Lithuania, especially its early modern period. Among other themes, she studies the founding activity of the Pacai family in the wide context of verbal and pictorial culture of Baroque in connection to the history of Polish-Lithuanian Commonwealth. A significant amount of her research deals with the presence of Italian artists in Lithuania. She has published two books and about 30 articles with the main focus on the art in the Grand Duchy of Lithuania.

PACŲ GIMINĖS XVII A. RELIGINĖS FUNDACIJOS KAIP GIMINĖS POLITINIŲ AMBICIJŲ IŠRAIŠKA

Dr. Anna Sylwia Czyż

Lenkija

Kardinolo Stefano Wyszyńskiego universitetas Varšuvoje

aniaczyn@poczta.onet.pl

Pacų giminei XVII amžius reiškė įsiliejimą į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės elitą (XVII a. 4-ajame dešimtmetyje Steponui tapus LDK vicekancleriu ir viceministru), kuris, mirus etmonui Mykolui Kazimierui (1680), kancleriui Kristupui Zigmantui (1682), vyskupui Mikalojui Steponui (1682) ir Kazimierui (1695), pasirodė esąs miražas, neturėjęs nieko bendra su ilgalaikiu giminės įsigalėjimu aukščiausiose aukštuomenės ir valstybės tarnybų struktūrose. Pacų giminės atstovai savo visuomeninę poziciją susikūrė ne tik sudarydami tinkamus politinius aljansus, kuriuos įtvirtindavo jų santuokos, bet ir užsiimdami gerai apgalvotomis fundacijomis originalioms meninėms formoms ir idėjoms.

Pranešime aptariamas Pacų giminės funduotų bažnyčių architektūros unikalumas, susijęs su giminės siekiu skatinti kūrinius, reprezentuojančius Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vietą Abiejų Tautų Respublikoje (ATR), taip pat ir su Pacų giminės politinėmis ambicijomis. Analizė atskleidžia sąsajas tarp architektūrinių formų bei dekorų ir ATR valdovų vizualiosios propagandos tendencijomis. Pranešime aptariama ir šių architektūros kūrinių, kurie ne tik buvo naudojami tuometinės visuomenės religiniams poreikiams, bet ir turėjo išreikšti griežtai apibrėžtą politinį turinį, atspindintį šalies struktūrą ir istoriją, tikslinę grupę.

Anna Sylwia Czyż yra Varšuvos Kardinolo Stefano Wyszyńskiego universiteto Meno istorijos instituto profesorė. Pagrindinė jos mokslinių tyrimų sritis yra Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės menas, ypač ankstyvuojų moderniuoju laikotarpiu. Taip pat ji tyrinėja Pacų giminės fundacijas plačiame žodinės ir vaizdinės baroko kultūros kontekste, susiejant jį su Abiejų Tautų Respublikos istorija. Didelė dalis tyrimų susiję su Italijos menininkų kūryba Lietuvoje. Czyż yra dviejų knygų ir beveik 30 straipsnių, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės menui, autorė.

THE IDEA OF THE UNITY OF THE STATE IN THE POLISH ART AND CEREMONIAL OF THE 18TH CENTURY

Dr. hab. Krzysztof Gombin

Poland

The John Paul II Catholic University of Lublin

kgombin@vp.pl

The idea of political and ideological unity manifested itself where the most important decisions for the Republic of Poland were made, for example, in tribunals or senate commissions, the institutions acting on behalf of the whole state. It helped to justify the decisions taken by the authorities. The emphasis was laid not only on the common attitude towards the political system, but also on the permanent problems that had to be solved. Of course, this was reflected in the art, primarily in graphics and occasionally in architecture, but also in political ceremonies. These products of political imagination were based on iconographical and legal tradition from the 16th and 17th centuries. Among the most prominent examples were the phenomena around the so-called affair of the Ostrogski estate and its investigative commission. The process was compared to gigantomachia and understood as an in-country conflict, laying emphasis on how it is important for the unity of the state to overcome its internal enemies. Feasts were very important because they symbolized a specific community. Table decorations represented the system of political values adopted by the participants of the feast and provided a commentary on the ongoing affairs.

Krzysztof Gombin (b. 1974 in Lublin), Dr. hab., is a historian and historian of art. He graduated from Maria Curie-Skłodowska University in Lublin and the Catholic University of Lublin. Since 2002, Gombin has lectured at the Institute of Art History at the Catholic University of Lublin. His research interests include early modern art, magnate patronage (esp. in Lublin region), as well as tribunal ceremonial. He has published several dozen publications, among them two books: *Eustachy Potocki's Artistic Initiatives (Inicjatywy artystyczne Eustachego Potockiego, 2009)* and *The Crown Tribunal. Ceremonial and Art (Trybunał Koronny. Ceremoniał i sztuka, 2013)*.

VALSTYBĖS VIENINGUMO IDĖJA XVIII A. LENKIJOSE MENE IR CEREMONIJOSE

Habil. dr. Krzysztof Gombin

Lenkija

Liublino katalikiškasis Jono Pauliaus II universitetas

kgombin@vp.pl

Politinės ir ideologinės vienybės idėja buvo ypač akcentuojama ten, kur buvo priimami Lenkijos Respublikai svarbiausi sprendimai, pavyzdžiui, tribunoluose arba senato komisijose – visos valstybės vardu veikusiose institucijose. Taip buvo įteisinami šių valdžios institucijų priimami sprendimai, pabrėžiamas ne tik bendras požiūris į politinę sistemą, bet ir į tuo metu aktualias problemas, kurias reikėjo spręsti.

Žinoma, tai atsispindėjo ir meno srityje, pirmiausia grafikoje, kartais – architektūroje, taip pat – politinėse ceremonijose. Šie politinės vaizduotės produktai buvo pagrįsti XVI–XVII a. ikonografinėmis ir teisinėmis tradicijomis. Vienas ryškiausių jų taikymo pavyzdžių buvo reiškiniai, susiję su vadinamąja Ostrogskių dvaro afera ir ją nagrinėjusia komisija. Kalbėta apie gigantomachiją ir vidaus konfliktą, pabrėžiant, kaip svarbu valstybės vienybės dėlei įveikti vidinius priešus. Ypač reikšmingi buvo pokyliai, nes jie simbolizavo konkrečią bendruomenę. Stalo puošmenos perteikė pokylio dalyvių politinių vertybių sistemą, komentavo aktualijas.

Krzysztof Gombin (g. 1974 Liubline) – habil. dr., istorikas ir meno istorikas. Baigė Marijos Curie-Sklodowskos universitetą ir Liublino katalikiškąjį universitetą. Nuo 2002 m. dėsto Liublino katalikiškojo universiteto Meno istorijos institute. Jo moksliniai interesai apima ankstyvąjį modernųjį meną, magnatų patronatą (ypač Liublino regione), teismo ceremonialą. Yra kelių dešimčių publikacijų, tarp jų dviejų knygų – *Eustachijaus Potockio meninės iniciatyvos (Inicjatywy artystyczne Eustachego Potockiego, 2009)* ir *Karališkasis tribunolas. Ceremonialas ir menas (Trybunał Koronny. Ceremoniał i sztuka, 2013)* – autorius.

THE USE AND ABUSE OF THE ARTS IN THE FARNESE DUCHY OF PARMA IN THE EARLY 17TH CENTURY

Dr. Paolo Sanvito

Germany | Austria

Paris Lodron University of Salzburg

sanvito@campus.tu-berlin.de

The political conjuncture in the Farnese Duchy in 1580–1630 was peculiar and evident in the Dukes' use and abuse of the arts (architecture, early experimental opera and other visual arts) in seeking to legitimate their dominion on the territory. Duke Ottavio moved the entire court to Parma. He hired Tuscan architects to begin constructions at the huge Palazzo della Pilotta in 1583. In 1612 a new, ravaging upheaval of the Parma nobility tried one more time to assassinate the Duke Ranuccio I, and to free Parma from his rule.

I have been studying the residence recently, as it contains an opera house, once the largest in Europe (of the same volume as the present Berlin Philharmonic), Teatro Farnese. A large deal of documents, especially the correspondence between the dukes and their allies in the local aristocracy/the neighbouring states demonstrates what kind of tools such absolutistic sovereigns used for establishing their power. Parma is a paramount example because of the enormous efforts it put to the field of visual, as well as performative arts, not excluding the military "arts", as they were called, that, ironically, involved exactly the same architects that were engaged for the theatrical commissions. In fact, this case study is at an intersection between stage arts and military ones. The same architect worked as a military architect and as the best builder of opera houses of his times. This topic could be an example of how authoritarian states tried to act against or avoid upheaval, and how the artists collaborated, or, in some cases, boycotted them.

Paolo Sanvito, PhD, is an art and architectural historian and currently a lecturer at the Paris Lodron University of Salzburg. He got his PhD from the University of Freiburg and Diploma di specializzazione from the Sapienza University of Rome. Previously he was making research and lecturing at the University of Freiburg, Humboldt University and

Technical University of Berlin, University of Naples, Sapienza – Università di Roma, University of Leicester, College of Arts and School of Architecture at the University of Notre Dame (USA). He was the principal investigator of the project *Transformationen der Antike* (2008–2012).

Publications: www.kubikat.org.

MENŲ NAUDOJIMAS IR PIKTNAUDŽIAVIMAS JAIS FARNEZIŲ GIMINĖS VALDOMOJE PARMOS HERCOGYSTĖJE XVII A. PRADŽIOJE

Dr. Paolo Sanvito

Vokietija | Austrija

Zalcburgo universitetas

sanvito@campus.tu-berlin.de

Farnezių hercogystei 1580–1630 m. buvo būdinga savita politinė konjunk-tūra, ryški ir hercogų bandymuose įteisinti savo dominavimą teritorijoje panaudojant meną (architektūrą, ankstyvąją eksperimentinę operą ir kitus vaizduojamuosius menus). Hercogas Otavijas visą dvarą perkėlė į Parmą. 1583 m. jis įdarbino Toskanos architektus projektuoti didžiulius Parmos rūmus *Palazzo della Pilotta*. 1612 m. dar vieno Parmos bajorijos surengto visa niokojančio perversmo metu vėl buvo mėginta nužudyti hercogą Ranučį I ir išlaisvinti Parmą iš jo valdžios.

Pastaruoju metu tyrinėju šią rezidenciją, nes joje yra išlikęs *Teatro Farnese* – kadaise didžiausias Europoje operos teatras (tūriu prilygstantis dabartinei Berlyno filharmonijai). Iš daugybės čia saugomų dokumentų, ypač iš hercogų korespondencijos su savo sąjungininkais tarp vietos aristokratų ar kaimyninėse valstybėse, matyti, kokias priemones šie absoliutiniai valdovai naudojo savo galioms įtvirtinti. Parma yra itin ryškus to pavyzdys dėl didžiulių pastangų, įdėtų kuriant ne tik vizualiuosius, bet ir scenos menus, taip pat karybos „menus“, kaip jie anuomet buvo vadinami: čia, kad ir kaip būtų ironiška, darbuodavosi tie patys architektai, gaudavę užsakymus projektuoti teatrus. Ši atvejo studija yra scenos meno ir karybos „menų“ sankirtoje. Architektai, projektavę karinius pastatus, buvo ir geriausi savo meto operos rūmų statytojai. Šis tyrimas yra puikiausias pavyzdys, kaip autoritarinės valstybės stengdavosi pasipriešinti perversmams arba jų išvengti, ir kaip menininkai su jomis bendradarbiaudavo, o kartais ir boikotudavo.

Paolo Sanvito yra meno ir architektūros istorikas, šiuo metu yra Zolc-
burgo universiteto dėstytojas. Freiburgo universitete įgijo daktaro laipsnį,
o Romos universitete *La Sapienza* – specializacijos diplomą (*Diploma di
specializzazione*). Anksčiau yra dirbęs tyrėju ir dėstęs Freiburgo univer-
sitete, Humboldtų ir Technikos universitetuose Berlyne, Neapolio univer-
sitete, Romos universitete *La Sapienza*, Lesterio universitete, Notrdamo
universiteto Menų kolegijoje ir Architektūros mokykloje (JAV). Bu-
vo projekto *Antikos transformacijos (Transformationen der Antike,*
2008–2012) pagrindinis tyrėjas.

Publikacijų sąrašas: www.kubikat.org.

THE BACKGROUND OF MODERNIZATION OF VILNIUS IN 1919–1939: VISUAL ART AND THE STATE

Dr. Algė Andriulytė

Lithuania

Vilnius Academy of Arts

alge.andriulyte@vda.lt

Visual art in Vilnius of 1919–1939, as a whole, has not been studied until now. To a lesser extent, its level of study was determined by the difficult geopolitical situation in Vilnius. In the interwar years, Vilnius and its region were annexed by Poland. Subsequently, the peculiar artistic life of the city during this period and its results for a long time have been of little interest to Lithuanian explorers. This has led to a fragmented perception of Lithuania's art history, in which the interwar artistic life of Vilnius has still been marginalized. The aim of the report is to analyze the art formation processes of the interwar Vilnius, highlighting the direction and nature of the activities of its most important institutions (Faculty of Arts at Steponas Batoras University, Vilnius School of Crafts, Vilnius Association of Plastic Artists), and to discuss and evaluate their significance in the process of modernizing the city's culture. The paper raises a question of Poland's cultural policy in the interwar period: in which ways and by which means did it work in the field of art in Vilnius? It highlights that the art of the interwar period in Vilnius was dominated by the portrayal of historical architecture, while other spaces and themes were hardly touched – for example, there is a lack of images of suburban and modern lifestyle and daily life. The paper makes an assumption that it was the political and cultural situation in Vilnius that influenced the establishment of such a retrospective look. Only in the 1930's, with Vilnius' transformation into a modern city of the Second Zhechospolita, its modern visual culture began to manifest itself more actively.

This research was funded by a grant (No. S-MOD-17-12) from the Research Council of Lithuania.

Algė Andriulytė is a senior researcher at the Institute of Art Research of Vilnius Academy of Arts, Lithuania. She studied history of art at Vilnius Academy of Arts (MA, 1997; PhD, 2006). Her research focuses on art and visual culture in Lithuania in the late 1800s and early 1900s, modernization processes, and research of Vilnius culture. In 2018 she published the book *Ferdynand Ruszczyc: Civis vilnenis sum*. Since 2008, she has coordinated the publishing of the peer-reviewed periodical *Acta Academiae Artium Vilnensis*. Andriulytė became a member of the Lithuanian Society of Art Historians in 2005, and has been the chairperson of the Society since 2016.

VILNIAUS MODERNĖJIMO PRIELAIDOS 1919–1939 M.: DAILĖ IR VALSTYBĖ

Dr. Algė Andriulytė

Lietuva

Vilniaus dailės akademija

alge.andriulyte@vda.lt

1919–1939 m. Vilniaus dailė kaip visuma iki šiol nebuvo išsamiau tyrinėta. Menką jos ištyrimo lygį lėmė sudėtinga geopolitinė Vilniaus situacija. Tarpukariu Vilnius ir Vilniaus kraštas buvo aneksuotas Lenkijos, todėl šiuo laikotarpiu susiklostęs savitas meninis miesto gyvenimas ir jo rezultatai ilgą laiką mažai domino lietuvių tyrinėtojus. Tai lėmė fragmentuotą XX a. Lietuvos dailės istorijos suvokimą, kuriame Vilniaus tarpukario meninis gyvenimas ir iki šiol yra marginalizuojamas. Pranešime siekiama analizuoti Vilniaus tarpukario dailės formavimosi procesus, išryškinant svarbiausių institucijų (Stepono Batoro universiteto Dailės fakulteto, Vilniaus dailiųjų amatų mokyklos, Vilniaus plastikų draugijos) veiklos kryptis ir pobūdį, aptarti ir įvertinti jų reikšmę miesto kultūros modernėjimo procese. Keliamas klausimas, kokia buvo Lenkijos kultūros politika tarpukariu, kokiais būdais ir priemonėmis ji veikė Vilniaus dailės lauke? Pabrėžiama, kad tarpukario Vilniaus dailėje dominavo istorinės architektūros vaizdavimas, menkai paliečiamos kitos erdvės ir temos, pavyzdžiui, stokojama priemiesčių ir modernios gyvenamosios, kasdienybės vaizdų. Keliamas prielaida, kad tokio retrospektyvaus žvilgsnio įsigalėjimui įtakos turėjo politinė ir kultūrinė Vilniaus situacija. Tik XX a. 4-ajame dešimtmetyje Vilnių pradėjus transformuoti į modernų Antrosios Abiejų Tautų Respublikos miestą, aktyviau ėmė reikštis ir moderni vizualioji kultūra.

Tyrimą finansuoja Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. S-MOD-17-12).

Pagrindinė **Algės Andriulytės** tyrinėjimų sritis – Lietuvos XIX a. II pusės–XX a. I pusės dailės istorija ir vizualioji kultūra, modernizacijos procesai, Vilniaus kultūros tyrimai. Savo tyrinėjimus mokslininkė yra paskelbusi Lietuvos ir užsienio mokslo leidiniuose, 2018 m. išleido monografiją *Ferdynandas Ruszczykas: Civis vilnensis sum*. Nuo 1998 m. dirba Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros institute, yra Šiuolaikinės dailės skyriaus vedėja. Nuo 2008 m. koordinuoja periodinio mokslinio leidinio *Acta Academiae Artium Vilnensis* leidybą. 2005 m. tapo Lietuvos dailės istorikų draugijos nare, nuo 2016 m. yra draugijos pirmininkė.

VILNIUS IN 1919–1939: CREATING A NEW ARCHITECTURAL IDENTITY

Dr. Rasa Butvilaitė

Lithuania

Vilnius Academy of Arts

rasa.butvilaite@vda.lt

Researchers of the interwar architecture in Poland and Lithuania have little interest in Vilnius architecture, mistakenly assuming that there are no high-value objects here, or that the building activity was scarce at the time. During interwar years, Vilnius and its region were occupied by Poland, and back then it was less populated and urbanized than other Polish cities. Very diverse in terms of nationalities, it gained a status of voivodeship center, whose image was shaped by new buildings of administrative, economic, public and residential purposes, as well as educational and military institutions. They became part of the building campaign around Poland after it restored the independence in 1918.

In the modern architecture of Vilnius, several trends were manifest in various times: retrospective modernized academicism, the search for a national style inspired by patriotic aspirations for the new statehood (Stefan Narębski, Juliusz Kłos), the cherishing of the local traditions (Association for Preserving Monuments of the Past, Stanisław Naokowski, Jan Borowski), the concept of “healthy home”, rationalism and functionalism (Romuald Gutt, Józef Szanajca, Juliusz Żórawski). Poland’s architectural policy in Vilnius and Vilnius’ region was adapted and spread by various institutions (the Department of Fine Arts at Stefan Batory University, the State Technical School, the Construction Department of the Magistrate, the Institution of the Chief Preserver, and architecture bureaus).

For construction of important public buildings architectural competitions were held, where many famous Polish modernists were winners, with Juliusz Żórawski, Zbigniew Puget, Stanisław Gałęzowski, Jerzy Pańkowski, Stanisław Murczyński, Jerzy Soltan, among them. In Vilnius, they implemented the advanced principles of the Polish school of modernist architecture, which was much influenced by the group of Warsaw designers and architects called *Praesens*, who followed the Bauhaus ideas of functionalism and constructivism and the oeuvre of architect Le Corbusier.

The buildings of retrospective shapes from the interwar Vilnius blend organically into the city's panorama of historical styles: as examples of modernism, they emphasize the unique character of Vilnius architecture from this period. Sizes and spaces of the buildings, along with peculiar architectural elements and finishing materials creates a distinctive style of modernist architecture, characteristic of no other Lithuanian city but the interwar Vilnius.

This research was funded by a grant (No. S-MOD-17-12) from the Research Council of Lithuania.

Rasa Butvilaitė is an art historian and critic, and holds a PhD in humanities. She is a senior researcher at the Institute of Art Research and associate professor at the Department of Art History and Criticism at Vilnius Academy of Arts. She researches the history and theory of Lithuanian architecture, and the culture and heritage of manor estates.

VILNIUS 1919–1939 M.: NAUJO ARCHITEKTŪRINIO TAPATUMO KŪRIMAS

Dr. Rasa Butvilaitė

Lietuva

Vilniaus dailės akademija

rasa.butvilaite@vda.lt

Tarpukario architektūros tyrėjai Lenkijoje ir Lietuvoje Vilniaus architektūra kol kas domisi menkai, klaidingai manydami, kad čia esą nebuvo sukurta didelės vertės objektų ar tuo metu Vilniuje apskritai buvo mažai statoma. Tarpukariu Lenkijos okupuotas Vilnius ir Vilniaus kraštas, anuomet – Lenkijos mastu – gana negausiai apgyvendintas ir urbanizuotas, labai įvairus tautiniu požiūriu, įgijo vaivadijos centro statusą, kurio įvaizdį formavo kylantys nauji administracinės, ūkinės, visuomeninės, gyvenamosios pastatyties, švietimo įstaigų ir kariuomenės institucijų pastatai. Jie tapo 1918 m. nepriklausomybę atkūrusios Lenkijos statybų kampanijos dalimi.

Naujoje Vilniaus architektūroje įvairiais laikotarpiais reiškėsi kelios tendencijos: retrospektyvus modernizuotas akademizmas, patriotinių naujo valstybingumo aspiracijų skatinami tautinio stiliaus ieškojimai (Stefan Narębski, Juliusz Kłos), vietinės tradicijos puoselėjimas (Praeities paminklų saugojimo draugija, Stanisław Naokowski, Jan Borowski), „sveiko būsto“ koncepcija, racionalizmas, funkcionalizmas (Romuald Gutt, Józef Szanajca, Juliusz Żórawski). Lenkijos architektūros politiką Vilniaus

ir Vilnijos terpėje adaptavo ir skleidė įvairios institucijos (Stepono Batoro universiteto Dailės skyrius, Valstybinė technikos mokykla, Vilniaus magistrato Statybos skyrius, Vyriausiojo konservatoriaus įstaiga, architektų projektavimo biurai). Svarbiems visuomeniniams pastatams projektuoti buvo skelbiami architektūriniai konkursai, kuriuos laimėję žymūs Lenkijos modernistai (Juliusz Żórawski, Zbigniew Puget, Stanisław Gałęzowski, Jerzy Pańkowski, Stanisław Murczyński, Jerzy Sottan ir kt.) Vilniuje diegė pažangius Lenkijos modernizmo architektūros mokyklos principus. Jai formuoti daug padėjo Varšuvos dizainerių ir architektų grupė *Praesens*, kuri sekė Bauhauzo funkcionalizmo, konstruktyvizmo idėjomis, taip pat architekto Le Corbusier kūryba.

Tarpukariu Vilniuje statyti retrospektyvių formų pastatai organiškai įsilieja į miesto istorinių stilių panoramą, o modernizmo pavyzdžiai pabrėžia šio laikotarpio Vilniaus architektūros savitumą. Pastatų tūriai ir erdvės, specifiniai architektūriniai elementai ir apdailos medžiagos šiandienos Lietuvos miestų kontekste lemia išskirtinį, tik tarpukario Vilniuje pasireiškusį, modernizmo architektūros pobūdį.

Tyrimą finansuoja Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. S-MOD-17-12).

Rasa Butvilaitė – humanitarinių mokslų daktarė, menotyrininkė, Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros instituto vyresnioji mokslo darbuotoja, Dailės istorijos ir teorijos katedros docentė. Tyrinėja Lietuvos architektūros istoriją ir teoriją, dvarų sodybų kultūrą ir paveldą.

AVANT-GARDE IN THE STATE – AVANT-GARDE FOR THE STATE. THE SECOND POLISH REPUBLIC 1918–1939

Dr. hab. Iwona Luba

Poland

University of Warsaw

iluba@uw.edu.pl

The paper analyses the phenomenon of the avant-garde's involvement in the development and modernisation of the state, the state's representation in art, and the use of art for educational purposes. It presents the complex attitude towards the avant-garde circles taken by the government of the Second Polish Republic.

The avant-garde took an active part in the discussions regarding modern art and the relationship between the state and art, and had a critical attitude towards the "national style". In order to overcome the painful "lack of arts teaching and education", Władysław Strzemiński together with Katarzyna Kobro and others involved with the *a.r.* group, created the International Collection of Modern Art, that was opened in Łódź (1931) and had no admission fee.

In the context of the modern vision of Poland promoted by the avant-garde art, the Polish General Exhibition from 1929, Poznan, played a crucial role. After the event, the government started to appreciate the significance of avant-garde involvement in the service of propaganda.

Avant-garde artists used an attractive and effective language to promote the state, not only in their exhibitions, but also in applied art. The representational residence of the president of Poland Ignacy Mościcki in Wisła and its modern decor were unique in Europe and presented one with artistic, social and political questions. The government of the Second Polish Republic endorsed mostly national art, but it also recognized the potential of the avant-garde art in the promotion of Poland as a modern state, and from time to time, used it for its own purposes, both in the country and abroad.

Iwona Luba – Dr. hab., is an associate professor and the head of the Department of Modern Art and Culture History at the Institute of Art History, University of Warsaw. Her research interests cover the 20th century Polish and European art, especially avant-garde, and relationships between art and politics.

Selected publications: *The Dialogue between Modernity and Tradition. Painting in Interwar Poland (Dialog nowoczesności z tradycją. Malarstwo polskie dwudziestolecia międzywojennego)*, 2004; *The Spirit of Romanticism and Modernization. The Official Art of the Second Polish Republic (Duch romantyzmu i modernizacja. Sztuka oficjalna Drugiej Rzeczypospolitej)*, 2012; *Berlin. The Crazy Twenties. Nightlife and Art (Berlin. Szalone lata dwudzieste. Życie nocne i sztuka)*, 2013; *Władysław Strzemiński – Always in the Avant-garde. Reconstruction of an Unknown Biography 1893–1917 (Władysław Strzemiński – zawsze w awangardzie. Rekonstrukcja nieznanej biografii 1893–1917, with E.P. Wawer)*, 2017; *Avant-garde in CBWA. Exhibitions of Katarzyna Kobro and Władysław Strzemiński, Henryk Stażewski, and Maria Ewa Łunkiewicz-Rogoyska in 1956–1969 (Awangarda w CBWA. Wystawy Katarzyny Kobro i Władysława Strzemińskiego, Henryka Stażewskiego, Marii Ewy Łunkiewicz-Rogoyskiej w latach 1956–1969)*, 2017; Ed.: *De Chirico, Texts About Art. A Selection (De Chirico, Teksty o sztuce. Wybór (2012), Władysław Strzemiński, Teoria widzenia)*, 2016.

AVANGARDAS VALSTYBĖJE – AVANGARDAS VALSTYBEI. ANTROJI LENKIJOS RESPUBLIKA (1918–1939)

Habil. dr. Iwona Luba

Lenkija

Varšuvos universitetas

iluba@uw.edu.pl

Pranešime nagrinėjamas avangardo dalyvavimas valstybės raidoje ir modernizacijoje, valstybės reprezentacija mene ir meno naudojimas švietimo tikslais. Aptariama daugialypė pozicija, kurios Antrosios Lenkijos Respublikos vyriausybė laikėsi avangardistų ratelių atžvilgiu.

Avangardo atstovai labai aktyviai dalyvavo diskusijose apie modernųjį meną, valstybės ir meno santykius ir kritikavo „nacionalinį stilių“. Siekdami sumažinti nerimą keliantį „meno dėstymo ir meninio švietimo stygių“, Władysławas Strzemińskis kartu su Katarzyna Kobro ir kitais „a.r.“ grupės nariais sudarė Tarptautinę moderniojo meno kolekciją, kuri 1931 m. Lódzėje buvo atverta publikai be lankytojo mokesčio.

Avangardo menininkų skatintai moderniosios Lenkijos vizijai itin reikšminga buvo Poznanėje 1929 m. vykusį Lenkijos visuotinę parodą. Po šio renginio šalies vyriausybė pradėjo vertinti avangardo menininkų veiklos svarbą propagandai.

Žinomi avangardo menininkai vartojo patrauklią ir veiksmingą kalbą propaguodami valstybę ne tik parodose, bet ir taikomosios dailės kūrinuose. Lenkijos prezidento Ignaco Mościckio reprezentacinė rezidencija Vyslos pilyje bei jos modernistinis dekoras Europos kontekste buvo unikalus ir kėlė meninius, socialinius bei politinius klausimus. Antrosios Lenkijos Respublikos vyriausybė daugiausia rėmė tautinį meną, bet pripažino ir avangardo potencialą propaguojant Lenkiją kaip modernią valstybę, tad kartais panaudodavo šį meną savo reikmėms šalies viduje ir užsienyje.

Iwona Luba – habil. dr., docentė, Varšuvos universiteto Meno istorijos instituto Moderniojo meno ir moderniosios kultūros istorijos katedros vedėja. Mokslinių interesų sritys: XX a. Lenkijos ir Europos menas, ypač avangardas; meno ir politikos santykiai. Rinktinės publikacijos: *Modernybės ir tradicijos dialogas. Tapyba tarpukario Lenkijoje (Dialog nowoczesności z tradycją. Malarstwo polskie dwudziestolecia międzywojennego*, 2004), *Romantizmo dvasia ir modernizacija. Oficialusis Antrosios Respublikos menas (Duch romantyzmu ir modernizacja. Sztuka oficjalna Drugiej Rzeczypospolitej*, 2012), *Berlynas. Pašėlęs trečiasis dešimtmetis. Naktinis gyvenimas ir menas (Berlin. Szalone lata dwudzieste. Życie nocne i sztuka*, 2013), *Władysławas Strzemińskis – visada avangarde. Nežinomos biografijos 1893–1917 m. rekonstrukcija (Władysław Strzemiński – zawsze w awangardzie. Rekonstrukcja nieznaney biografii 1893–1917*, kartu su E. P. Wawer, 2017), *Avangardas Centriniame meno parodų biure. Katarzynos Kobro ir Władysława Strzemińskio, Henryko Stażewskio, Marijos Ewos Łunkiewicz-Rogoyskos parodos 1956–1969 m. (Awangarda w CBWA. Wystawy Katarzyny Kobro i Władysława Strzemińskiego, Henryka Stażewskiego, Marii Ewy Łunkiewicz-Rogoyskiej w latach 1956–1969*, 2017), *De Chirico. Tekstai apie meną. Rinktinė (De Chirico. Teksty o sztuce. Wybór, Władysławas Strzemińskis. Matymo teorija (Władysław Strzemiński. Teoria widzenia*, 2016).

GOOD ART ISN'T POLITICAL? THE STRUGGLE OF GERMAN ART HISTORY TO COME TO TERMS WITH THE ART (POLITICS) OF NATIONAL SOCIALISM

Julius Redzinski

Germany

Technical University of Berlin, Centre for Contemporary History Potsdam

julius.redzinski@hotmail.de

German art history still struggles to come to terms with the art produced under National Socialism. One of the reasons is the narrative, cultivated after the end of WWII, that good art is autonomous and apolitical.

This discourse doesn't just ignore the fact that every artwork is located in a political context; it obscures important implications for German art before 1933, during the Nazi reign and after 1945.

The belief in an autonomous, apolitical art focused the analysis of the persecution of "degenerate art" on the aesthetic field while there never was a clear-cut aesthetic principle at work. Most modern artists could carry on while those who had a high profile and could be connected to the Weimar Republic were at the centre of the attack. After 1945 art history as a discipline could easily distance itself from the Nazi era by framing modern art as an autonomous aesthetic phenomenon that suited for the new democracy, while excluding the officially accepted art of the national socialist regime. This caused two blind spots in German art history: on the one hand ignoring the continuing careers of the latter artists, on the other hand overlooking the political implications of modern and abstract art in the context of the Cold War.

As long as German art history more or less entertains the idea that the fields of the arts and politics are separated, it won't be able to leave fully behind its comfortable arrangement with its own past and find sufficient ways to analyse art produced and persecuted between 1933 and 1945.

Julius Redzinski studied art history and history at the Free University of Berlin (2010–2016). Currently he works on his doctoral theses titled *Scopes of Action of Artists Accepted under National Socialism. Berlin Artists in the Great German Art Exhibitions and their Role in the City's Art Scene* under the supervision of Professor Bénédicte Savoy at the Technical

University of Berlin. From 2011 to 2015 he worked at the department of global history of the Free University of Berlin, since April 2017 he's an employee at the Centre for Contemporary History in Potsdam.

AR GERAS MENAS NĖRA POLITIŠKAS? VARGAS DĖL NACIONALSOCIALISTINIO MENO (POLITIKOS) VOKIETIJOS MENO ISTORIJOJE

Julius Redzinski

Vokietija

Berlyno technikos universitetas / Potsdamo šiuolaikinės istorijos centras
julius.redzinski@hotmail.de

Vokietijos meno istorijos tyrėjams vis dar sunku susitaikyti su meno kūrybinių, sukurtų valdant nacionalsocialistams, egzistavimu. Viena iš priežasčių – po Antrojo pasaulinio karo puoselėtas įsitikinimas, esą geras menas yra autonomiškas ir apolitiškas. Taip ne tik ignoruojamas faktas, kad kiekvienas meno kūrinys egzistuoja kokiame nors politiniame kontekste, bet ir nustelbiama jo reikšmė vokiečių menui, sukurtam iki 1933 m., nacių valdymo laikotarpiu ir po 1945 m.

Dėl tikėjimo autonomišku, apolitišku menu „išsigimusio meno“ persekiojimo tyrimuose visas dėmesys buvo sutelktas į estetinį lauką, nors čia niekada negaliojo joks aiškus estetinis principas. Dauguma modernųjų menininkų galėjo tęsti savo veiklą, o puolimo taikiniu tapo patys populiariausi, kurie galbūt turėjo sąsajų su Veimaro respublika. Po 1945 m. meno istorijai, kaip mokslinei disciplinai, buvo nesunku atsiriboti nuo nacistinio periodo, modernųjį meną apibrėžus kaip autonomišką estetinį reiškinį, tinkamą naujai demokratijai, ir atmetus nacionalsocialistinio režimo oficialiai pripažintą meną. Dėl to Vokietijos meno istorijoje atsirado dvi aklosios dėmės: viena vertus, buvo ignoruojama pastarųjų menininkų tolesnė profesinė veikla, kita vertus, į moderniojo ir abstrakčiojo meno politinę reikšmę Šaltojo karo kontekste buvo žvelgiama pro pirštus.

Kol Vokietijos meno istorijoje bus daugiau ar mažiau puoselėjama nuostata, kad menas ir politika yra atsieti vienas nuo kito, tol bus neįmanoma nutraukti patogios sutarties su savo praeitimi ir rasti tinkamus įrankius analizuoti meną, kurtą ir persekiotą tarp 1933 ir 1945 m.

Julius Redzinskis 2010–2016 m. Berlyno laisvajame universitete studijavo meno istoriją ir istoriją. Šiuo metu Berlyno technikos universitete rašo daktaro disertaciją *Nacionalsocializmo režimo pripažintų menininkų veikla. Berlyno menininkai didžiosiose Vokietijos meno parodose ir jų vaidmuo miesto meno scenoje (Scopes of Action of Artists Accepted under National Socialism. Berlin Artists in the Great German Art Exhibitions and their Role in the City's Art Scene)*, vadovaujamas profesorės Bénédicte Savoy. 2011–2015 m. dirbo Berlyno laisvojo universiteto Pasaulio istorijos fakultete, nuo 2017 m. balandžio mėnesio yra Potsdamo šiuolaikinės istorijos centro darbuotojas.

E.N.S.A.? C.E.M.A.! ENTERTAINMENT AND EDUCATION IN THE STATE-SPONSORED ARTS, 1939–1945

Dr. Emma West

The United Kingdom
University of Birmingham
e.west@bham.ac.uk

The establishment of the Council for the Encouragement of Music and the Arts (CEMA) during WWII is usually cited as the first instance of state patronage of the arts in Britain. This paper sets out to challenge this misconception in two ways: firstly, it will briefly examine the small-scale state-funded arts projects that took place in interwar Britain; secondly, it will consider CEMA alongside its lesser-known rival organisation, the Entertainments National Service Association (ENSA).

ENSA, established shortly before WWII by the theatre impresario Basil Dean, aimed to boost morale for troops and war workers via concerts, revues and dance performances. In contrast, CEMA sought to educate audiences with more “highbrow” forms, including classical music, opera, ballet and exhibitions. As the war progressed, an enmity developed between the two organisations, one which reveals broader conflicts over the role that the state should play in the arts: on the one hand, those who believed that the state should only sponsor art that improved public taste; on the other, those who felt that state-sponsorship should simply seek to improve morale.

In this paper, I argue that this debate over the role of the wartime state in the arts exacerbated existing fault lines in both the British art world and the British government. This recurring question of whether art should educate or entertain, I will argue, points to two very different conceptions of the state: one idealistic and Reithian, the other more pragmatic and utilitarian.

Emma West is a British Academy postdoctoral fellow at the University of Birmingham. Her postdoctoral project, *Revolutionary Red Tape: How State Bureaucracy Shaped British Modernism*, examines how public servants and official committees helped to commission, disseminate and popularise modern British art, design, architecture and literature. She has published essays on modernism, periodicals, fashion and theory

and is the organiser of several conferences, including *Alternative Modernisms* (2013), *A Century On* (2015) and *Twentieth-Century British Periodicals* (2017). She is the founder and chair of Modernist Network Cymru (MONC).

E.N.S.A.? C.E.M.A.! PRAMOGA IR ŠVIETIMAS VALSTYBĖS REMIAMUOSE MENUOSE 1939–1945 M.

Dr. Emma West

Jungtinė Karalystė
Birmingamo universitetas
e.west@bham.ac.uk

Muzikos ir menų skatinimo tarybos (angl. *Council for the Encouragement of Music and the Arts*, CEMA) įsteigimas Antrojo pasaulinio karo metais paprastai vadinamas pirmuoju atveju Britanijos istorijoje, kai valstybė ėmėsi globoti menus. Pranešime siekiama kvestionuoti šį klaidingą įsitikinimą dviem būdais: pirma, glaustai aptariant nedidelius valstybės finansuotus meno projektus tarpukario Britanijoje, antra, lyginant CEMA su ne tokia garsia jos konkurente – Nacionaline pramogų paslaugų asociacija (angl. *Entertainments National Service Association*, ENSA).

Prieš pat Antrąjį pasaulinį karą teatro impresarijus Bazilio Deano įkurtos ENSA tikslas buvo koncertais, reviu ir šokio spektakliais kelti kariuomenės ir karo darbuotojų dvasią. CEMA priešingai, savo veikla siekė šviesti publiką „intelektualesnėmis“ meno formomis – klasikine muzika, opera, baletu ir parodomis. Karui baigiantis tarp organizacijų įsiplieskė nesantaika, atskleidžianti platesnio masto nesutarimus dėl valstybės vaidmens menuose: vieni tikėjo, kad valstybė privalo remti vien tokį meną, kuris tobulina visuomenės skonį, kiti manė, kad valstybės parama reikalinga tiesiog siekiant pakelti dvasią.

Pranešime tvirtinu, kad ši polemika apie karo laikų valstybės vaidmenį menuose tik išryškino jau esamas Didžiosios Britanijos meno lauko ir laukios problemas. Mano teigimu, šis nuolat kylantis klausimas – ar menas turėtų šviesti, ar linksinti – liudija dvi labai skirtingas valstybės sampratas: vieną idealistinę, BBC generalinio direktoriaus Lordo Reitho populiarintą 6-ajame dešimtmetyje, kitą – pragmatiškesnę ir utilitarinę.

Emma West – Birmingamo universiteto podoktorantė, remiama Britų akademijos. Jos vykdomame podoktorantūros projekte *Revoliucingas popierizmas: kaip valstybinė biurokratija formavo britų modernizmą* (*Revolutionary Red Tape: How State Bureaucracy Shaped British Modernism*) nagrinėjama, kaip valstybės tarnautojai ir valdiški komitetai padėjo užsakyti, platinti ir populiarinti modernųjį britų meną, dizainą, architektūrą ir literatūrą. Publikuoja straipsnius apie modernizmą, periodinius leidinius, madą ir jos teoriją, organizavo keletą konferencijų (*Alternatyvūs modernizmai* (*Alternative Modernisms*, 2013), *Praėjus šimtmečiui* (*A Century On*, 2015) ir *XX amžiaus britų periodiniai leidiniai* (*Twentieth-Century British Periodicals*, 2017). Velso modernizmo studijų tinklo (*Modernist Network Cymru*, *MONC*) įkūrėja ir pirmininkė.

BURN, ON FIRE, ALIGHT, INFLAMED, GLOW, ABLAZE, FERVENT, GO UP IN SMOKE

lecture-performance

Olia Sosnovskaya

Belarus

ash.in.movies@gmail.com

This work is part of the on-going research regarding official Soviet and post-Soviet celebrations, festivals and rituals. Its main focus is on the relation between the sublime, the affect, ideology and discipline as incorporated into the spectacle and celebration. At the same time, it is part of the research on techno and rave culture and their political dimension. It foregrounds the problematic of the subversive, revolutionary moment and the issue of post-colonialism, exoticism and commercialisation, and is looking into recent turbulent histories of former socialist countries, particularly into the rave phenomena against a background of wars and crises.

The lecture-performance quotes the Soviet literature on mass celebrations and ceremonies along with cotemporary post-Marxist philosophers, who speak about the concept of revolution, so as to question contemporary geopolitical conditions, the interplay of text and embodied experience, and speculates about the connection between different dimensions of the political, body and movement.

It also explores the issues of visual pleasure and relations between material experience and its production through knowledge (technology) and language by looking into the Soviet literature on mass holidays and pyrotechnics along with videos of fireworks and flares in various contexts (protests, mass celebrations, commercials). By employing the visual language of PowerPoint presentations it articulates the rupture between representation, discourse and the embodied experience and affect. The lecture-performance explores various spaces, dimensions and layers of the festivity, including their intersections.

Olia Sosnovskaya (b.1988) is an artist-researcher based in Minsk, Belarus. She graduated from the European Humanities University (Vilnius, Lithuania) with a BA and MA in Visual and Cultural Studies and with Erasmus Mundus Joint MA in Dance Practice, Knowledge and Heritage.

She works with text, performative and visual practices, and also develops an interest in the issues around festivity, collectivism, pleasure and the political, body, dance, gender and postcolonial studies. Member of the artistic-research group *Problem Collective* and *WORK HARD! PLAY HARD!* platform. She has taken part in various performance and media festivals and group exhibitions in Belarus, Ukraine, Sweden, Germany, Bulgaria, Finland, etc. She writes for KALEKTAR platform and pARTisan magazine.
<http://oliasosnovskaya.com/>

DEGTI, APIMTAS UGNIES, ĮŽIEBTAS, LIEPSNOJANTIS, ŽIORUOTI, PLIESKIANTIS, ĮKAITĖS, NUEITI DŪMAIS performatyvi paskaita

Olia Sosnovskaja

Baltarusija

ash.in.movies@gmail.com

Ši performatyvi paskaita yra oficialių sovietinių ir posovietinių šventinių renginių, festivalių ir ritualų meninio tyrimo, kuriame daugiausia dėmesio skiriama reginį ir šventę sudarančių didingumo, afekto būsenos ir ideologijos bei drausmės tarpusavio santykiui, dalis. Kartu tai – techno ir reivo kultūros ir jos politinio aspekto tyrimas. Jame keliamos griaunamojo, revoliucingo momento ir postkolonializmo, egzotiškumo bei komercializavimo problemos, nagrinėjant neramias buvusių socialistinių šalių istorijas, ypač reivo reiškinius karo ir krizių fone.

Cituojant sovietinę literatūrą apie masines šventes ir ceremonijas, remiantis šiuolaikinių postmarksizmo filosofų mintimis apie revoliucijos sampratą, paskaitoje tiriamos šiuolaikinės geopolitinės sąlygos, teksto ir įkūnytų patirties sąveika, hipotezės apie skirtingus politikos, kūno ir judėjimo matmenis.

Čia taip pat nagrinėjama vizualiojo malonumo problematika ir santykiai tarp materialios patirties bei jos kūrimo pasitelkiant žinojimą (technologiją) ir kalbą, analizuojant sovietinę literatūrą apie masines šventes ir pirotechniką, fejerverkų bei signalinių raketų naudojimo įvairiuose kontekstuose (protestuose, masinėse šventėse, reklamoje) vaizdo įrašus. Pasitelkiant *Power Point* prezentacijų vizualiąją kalbą, siekiama išreikšti atotrūkį tarp reprezentacijos, diskurso ir įkūnytų patirties bei afekto būsenos. Nagrinėjamos įvairios šventiškumo erdvės, matmenys bei sluoksniai ir jų sankirtos.

Olia Sosnovskaja (g. 1988) yra menininkė tyrėja, gyvenanti ir dirbanti Minske (Baltarusija). Europos humanitariniame universitete Vilniuje įgijo vizualumo bei kultūros studijų bakalauro ir magistro laipsnius, taip pat yra baigusi *Erasmus Mundus* jungtinės magistrantūros studijų Šokio praktikos, pažinimo ir paveldo programą. Jos praktika apima tekstą, performatyvųjį ir vizualųjį meną. Domisi šventiškumo, kolektyvumo, malonumo ir politikos problematika, kūno, šokio, lyčių ir pokolonializmo studijomis. Yra meninio tyrimo grupės *Problem Collective* ir platformos *WORK HARD! PLAY HARD* narė. Dalyvauja performansų bei medijų festivaliuose ir grupinėse parodose Baltarusijoje, Ukrainoje, Švedijoje, Vokietijoje, Bulgarijoje, Suomijoje ir kt. Rašo tekstus platformai *KALEKTAR* ir žurnalui *pARTisan*.
<http://oliasosnovskaya.com/>

SECONDHAND CULTURE (NOT JUST IN LITHUANIA)

Marta Vosyliūtė

Lithuania

marta_vo@hotmail.com

The topic was born in my head ten years ago as a text for a conference, and it had been already illustrated in one of my drawings with a comment that *a secondhand store in a churchyard has become the logo of Lithuania*.

Finally, this topic has acquired a visual body – oil paintings, which can still be divided into sub-topics: a secretive charity distribution hangar, small town secondhand markets in open spaces and, in following Algimantas Kuras painting motifs, a pictorial secondhand space, where nature is peacefully coexisting with culture.

A meta-issue here is definitely the Heritage: everywhere, not only in culture. This is relates to colonization. We live in Europe, we import ideas, things, and clothes, then redistribute them and send them further. What is ironic here, it is the very technique of painting – prestigious, inherited, classical.

Marta Vosyliūtė studied at the National M. K. Čiurlionis School of Art; graduated from Vilnius Academy of Arts with degrees in scenography: BA in 1999, MA in 2001, licentiate of arts in 2006.

Marta Vosyliūtė works as a set designer, makes paintings, drawings, and film, takes part in exhibitions and publishes on cultural topics. Her particular interest is in non-traditional spaces. She has created set design or costumes for roughly thirty performances, had about ten solo shows, and participated in numerous group exhibitions. She sells her artworks to anyone interested so that she can pay for her studio (because she did not inherit one). Among her recent solo shows are *Second Hand Culture in Lithuania*, 2017; *Mine, not Yours*, Vilnius, 2015; *The Sect*, 2010.

More at www.marta.lt. Her videos are to be found at youtube.com by the author's surname.

SECOND HAND KULTŪRA

Marta Vosyliūtė

Lietuva

marta_vo@hotmail.com

Šita tema mano galvoje gimė prieš dešimt metų kaip tekstas vienai konferencijai, kuris buvo iliustruotas mano piešiniu su komentaru, kad *skudurynas šventoriuje yra tapęs Lietuvos logotipu*.

Pagaliau ši tema įgijo vizualų kūną – aliejinės tapybos darbus, kuriuos dar galima skirstyti potemėmis: uždaras labdaros prekių paskirstymo angaras, mažų miestelių skudurynai atvirose erdvėse ir, sekant Algimanto Kuro tapybos motyvais, – tapybinis *second hand'as*, kuriame natūra taikiai sugyvena su kultūra.

Metatema čia neabejotinai yra paveldas: visose srityse, ne tik kultūros. Tai susiję ir su kolonizavimu. Gyvename Europoje, importuojame idėjas, daiktus, rūbus, perskirstome ir siunčiame toliau. Ironiška čia ir pati tapybos technika: prestižinė, paveldėta, klasikinė.

Marta Vosyliūtė mokėsi Nacionalinėje M. K. Čiurlionio menų mokykloje, Vilniaus dailės akademijoje baigė scenografijos studijas: 1999 m. – bakaluro, 2001 m. – magistro, 2006 m. – menų aspirantūros. Dirba scenografe, kuria tapybą, piešinius, filmus, dalyvauja parodose, rašo tekstus kultūros temomis. Ypač domisi netradicinėmis erdvėmis. Yra sukūrusi scenografiją ar kostiumus trisdešimčiai spektaklių, surengusi apie dešimt personalinių parodų, dalyvavusi daugybėje grupinių parodų. Autorė kūrinius parduoda bet kam, kad susimokėtų už dirbtuvę, nes jos nepaveldėjo. Pastarųjų metų personalinės parodos: *Second hand kultūra Lietuvoje*, 2017, *Mano, o ne tavo Vilnius*, 2015, *Sekta*, 2010.

Daugiau informacijos – www.marta.lt. Videofilmai yra youtube.com pagal autorės pavardę.

THE STATE IN THE PAST FUTURE

Dr. Žygimantas Augustinas

Lithuania

Vilnius Academy of Arts

zygimantas.augustinas@vda.lt

In my recent works, I have been researching phantoms created by images and the possibility to neutralize them thanks to humour and historical context. In my works, I show a utopian future or the present, delivering the latter as if it had already passed. I try to look at our visions and convictions through the eyes of not an overly modern person. Anthropologist Bruno Latour claims that immoderate self-importance of the modern person and insincere declaration of values does not allow one to cooperate with those who see the world differently. Thus, artistic creation, by letting one look into various political phenomena and human weaknesses without experiencing their consequences, could be useful as a delicate means of prevention of life rationalization.

Elicate prevention of life lyriln this presentation, I will talk about my project IN, in which I embody myself into the bodies of rulers of the Grand Duchy of Poland and Lithuania, and thus, engage in alleged matters of state representation. The project does not lack in absurdity, grotesque and humour elements, as it blends the apotheosis of science and scientific data with primitive human subjectivity. What gets into the spotlight is a person's unlimited high-handedness, based on the position taken. Historical facts start serving the enhancement and establishment of one's power, reality is being created according to the whims of the ruler, aiming to make the world as "good" as possible. I will disclose the circumstances around the birth of the project, as well as the historical and political events that have influenced the project's content and form: how the project was influenced by the "lust" for memorial monuments that has recently overwhelmed all of Lithuania, the seeking for objectivity in public contests, etc. I will compare how my project ideas related to Lithuania are met when presented in Lithuania's cities and in other countries.

Žygimantas Augustinas (b. 1973) studied at Vilnius Academy of Arts, Florence Academy of Art, and the Art Students League of New York. In 2015, he became Lithuania's first practice-based PhD in Fine Arts. The prevailing topics in Žygimantas Augustinas' artworks are the human body and its states, and the relation between reality and fiction in the

image. As a source of inspiration, he usually uses his own body and various texts. His artworks are owned by Lewben Art Foundation, Modern Art Centre, Lawin, and other private art collections. Žygimantas Augustinas teaches at Vilnius Academy of Arts, gives public lectures, organizes creative workshops, and participates in conferences in Lithuania and other countries.

VALSTYBĖ PRAĖJUSIOJE ATEITYJE

Dr. Žygimantas Augustinas

Lietuva

Vilniaus dailės akademija

zygimantas.augustinas@vda.lt

Pastarųjų metų darbuose tyrinėju vaizdų kuriamus fantomas ir galimybę juos neutralizuoti pasitelkus humorą ir istorinį kontekstą. Rodau utopinę ateitį arba dabartį, kurią pateikiu taip, tarsi tai jau būtų praeitis. Siekiu pažvelgti į mūsų vizijas ir įsitikinimus ne itin modernaus žmogaus akimis. Antropologas Bruno Latouras teigia, jog nesaikingas modernaus žmogaus susireikšminimas ir nenuoširdus vertybių deklaravimas nebeleidžia jam bendradarbiauti su kitaip pasaulį suvokiančiais žmonėmis. Todėl meninė kūryba, leidžianti pažvelgti į įvairius politinius reiškinius ir žmogiškąsias silpnynes, nepatiriant jų pasekmių, galėtų būti naudinga kaip švelni gyvenimo racionalizavimo prevencija.

Pranešime kalbėsiu apie savo projektą IN, kurio metu įsikūniuju į Lenkijos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų kūnus ir užsiimu tariaimais valstybės reprezentacijos reikalais. Projekte gausu absurdo, grotesko ir humoro elementų, jame susipina mokslo ir mokslinių duomenų apoteozė su primityviu žmogišku subjektyvumu. Dėmesio centre atsiduria neribota asmens savivalė, paremta užimamomis pareigomis. Istoriniai faktai prisideda prie galios stiprinimo ir įtvirtinimo, realybė kuriama pagal valdovo įgeidžius, siekiant pasaulį padaryti kiek įmanoma „geresnį“. Atskleisiu projekto atsiradimo aplinkybes ir istorinius bei politinius įvykius, nulėmusius jo turinį ir formą: kaip projektą veikė Lietuvą užklupęs memorialinių paminklų „geismas“, viešųjų konkursų objektyvumo siekis ir kt. Palyginsiu, kaip su Lietuva susijusios projekto idėjos priimamos pristatant jį skirtinguose Lietuvos miestuose ir užsienio šalyse.

Žygimantas Augustinas (g. 1973) studijavo Vilniaus dailės akademijoje, Florencijos meno akademijoje ir Niujorko meno studentų lygoje. 2015 m. tapo pirmuoju dailės srities meno daktaru Lietuvoje. Pagrindinės Žygimanto Augustino darbų temos – žmogaus kūnas ir jo būsenos bei realybės ir fikcijos santykis vaizde. Kaip įkvėpimo šaltinį jis dažniausiai naudoja savo kūną ir įvairius tekstus. Jo kūrinių yra *Lewben Art Foundation*, Modernaus meno centro, *Lawin* ir kitose privačiose meno kolekcijose. Dėsto Vilniaus dailės akademijoje, skaito viešas paskaitas, rengia kūrybines dirbtuves, dalyvauja konferencijose Lietuvoje ir užsienyje.

PAINTING THE REVOLUTION: STATE AND IDEOLOGY IN MEXICAN MURALISM

Dr. Warren Carter

The United Kingdom

The Open University

warren.carter@open.ac.uk

The Revolution of 1910 was the catalyst for the emergence of a modern capitalist state in Mexico. In the post-revolutionary period the country remained a place of cheap labour with the means of production centralised amongst a capitalist class that returned during the early 1920s after the regime had become stabilised after a decade of violence and political upheaval. Due to the fact that ninety percent of the population were illiterate, state-funded mural painting became a key medium for presenting these political transformations to the newly radicalised masses in the country's urban centres. This is the context in which *los tres grandes* – Diego Rivera, José Clemente Orozco, and David Alfaró Siqueiros – established their artistic reputations as monumental wall painters.

By eliding the concept of human agency, and its complicated relationship to state patronage, recent literature on Mexican muralism simply reads the imperatives of state ideology into the various murals sponsored by the successive post-revolutionary governments. Orozco, Rivera, and Siqueiros thereby become unreflexive agents of counter-revolution, the political differences between the three of them, and the post-revolutionary governments that patronised them, becoming largely insignificant. In this paper I intend to introduce a more complex theory of the Mexican state into an analysis of the murals that it sponsored to allow for a far more differentiated and nuanced reading that properly contextualises this important political medium as a site of active struggle. A reading that will restore revolutionary agency to the muralists and ascribe a radical ideological content to their murals.

Warren Carter is a lecturer at the History of art department of the Open University and the chair of the new third level course A344 on *Art and Its Global Histories*. He is editor of the last of the four course books titled *Art after Empire: From Colonialism to Globalisation* in which he has written a chapter on Mexican muralism. This is something that he has been researching and teaching about ever since his PhD at the University College London and has published in the *Oxford Art Journal* and *Third Text* on the subject.

REVOLIUCIJOS TAPYBA: VALSTYBĖ IR IDEOLOGIJA MEKSIKOS MURALIZME

Dr. Warren Carter

Jungtinė Karalystė
Atvirasis universitetas (OU)
warren.carter@open.ac.uk

1910 metų revoliucija buvo modernios kapitalistinės Meksikos valstybės katalizatorius. Porevoliuciniu periodu šalis išliko pigios darbo jėgos vieta, kurioje gamybos išteklius buvo sutelkusi kapitalistinė klasė, grįžusi į šalį XX a. 3-iajame dešimtmetyje, režimui stabilizavusis po visos dekados smurto ir politinių sukrėtimų. Kadangi devyniasdešimt procentų gyventojų buvo neraštingi, valstybės funduojama sienų tapyba tapo pagrindine priemone šias politines pertvarkas pristatyti naujaip radikalizuotoms liaudies masėms šalies urbanistiniuose centruose. Tokiame kontekste didžioji trijulė (*los tres grandes*) – Diego Rivera, José Clemente Orozco ir Davidas Alfaro Siqueirosas – ir išgarsėjo kaip tapytojai monumentalistai.

Naujausioje literatūroje apie Meksikos muralizmą nesigilinama į žmogaus laisvą valią veikti ir sudėtingą jos santykį su valstybės patronatu, dėmesį sutelkiant tiesiog į ideologijos imperatyvus įvairiose freskose, kurias rėmė viena kitą keitusios porevoliucinės vyriausybės. Taip Orozco, Rivera ir Siqueirosas paverčiami sąmoningai nemąstančiais kontrrevoliucijos veikėjais, o skirtumai tarp trijų menininkų politinių pozicijų ir juos globojančių postrevoliucinių vyriausybių tampa visiškai nereikšmingi. Šiame pranešime noriu įvesti sudėtingesnę Meksikos valstybės teoriją į jos remtų freskų analizę, leisiančią labiau diferencijuoti ir niansuoti interpretaciją tam, kad ši svarbi politinė terpė būtų tinkamai pristatyta kaip aktyvios kovos vieta. Interpretaciją, kuri atkurs šių muralistų laisvę veikti revoliucijos tikslais ir jų freskoms priskirs radikalų ideologinį turinį.

Warrenas Carteris yra Atvirojo universiteto Meno istorijos fakulteto dėstytojas ir naujo trečiojo lygio kurso A344 *Menas ir jo visuotinės istorijos* vadovas. Jis yra paskutinio iš keturių šio kurso vadovėlių *Menas po imperijos: nuo kolonializmo iki globalizmo* (*Art after Empire: From Colonialism to Globalization*) sudarytojas ir skyriaus apie Meksikos muralizmą autorius. Tai tema, kurią jis tyrinėja ir dėsto nuo pat doktorantūros studijų Londono universiteto koledže (UCL) ir kuria yra publikavęs straipsnių recenzuojamuose žurnaluose *Oxford Art Journal* ir *Third Text*.

SALVO DOLLS: A CASE STUDY IN SOVIET ESTONIAN VERNACULAR SOUVENIR PRODUCTION

Dr. Triin Jerlei

Estonia

University of Erfurt

triinjerlei@gmail.com

This paper researches the production of dolls in Estonian traditional costumes, made in factory Salvo during the entire Soviet period. The most common examples were made of wood and painted. More intricate examples had clothes made of textile and embroidered carefully. The dolls were meant to be cheap and light souvenirs for tourists from outside of Estonia. One reason for their popularity compared to other wooden souvenirs was that the poor quality of wooden materials demanded a heavy layer of paint. Most of the wood used was actually discarded from spade handles, brought from another factory called Vasar. By specialists, these dolls were seen as kitsch. Renowned art critic Leo Gens referred to them in 1969 as “carnival atmosphere”.

The dolls in traditional costumes were not characteristic only of Estonia; similar examples can be found throughout the Soviet Union and Central European socialist states. As suggested by Katrin Kivimaa, traditional costumes had already become a conventional and formal sign of *ethnos*, which the Socialist Realist model adopted and reproduced in various disciplines. This research argues that while the dolls were popular with consumers both as gift objects and home decoration, they acquired an interesting dual role in Soviet Estonian culture. Simultaneously, they promoted the idea of the Soviet Union as a society that accepted local cultures and references to pre-Soviet traditions but also acted as a method for maintaining national identity that was accessible to most local consumers.

Triin Jerlei received her PhD from the University of Brighton in 2016. She has presented her research at numerous international conferences and published in *Design and Culture* and *The Journal of Modern Craft*. In 2016 she co-curated exhibition *Local Beauty. Glass factory Tarbeklaas* at the Estonian Museum of Applied Arts and Design. In 2018 she spent two months conducting research at the Gotha Research Centre of the University of Erfurt within the Herzog-Ernst-Scholar programme of the Fritz Thyssen Foundation. Her research interests include internationalization within late socialist industrial design, local design in Soviet Estonia and craft in socialist states.

„SALVO“ LĒLĒS: SOVIETŪ ESTIJOS TAUTINIŪ SUVENYRŪ GAMYBOS ATVEJO STUDIJA

Dr. Triin Jerlei

Estija

Erfurto universitetas

triinjerlei@gmail.com

Šiame pranešime tyrinėjama lėlių estų tautiniais kostiumais gamyba, vykusio „Salvo“ gamykloje per visą sovietmetį. Patys dažniausi egzemplioriai buvo gaminami iš medžio ir nudažomi. Sudėtingesni pavyzdžiai buvo rengiami kruopščiai siuvinėto audinio drabužėliais. Šios lėlės buvo gaminamos kaip pigūs ir nedaug sveriantys suvenyrai į Estiją atvykusiems turistams. Viena jų populiarumo priežasčių, palyginti su kitais mediniais suvenyrais, buvo ta, kad prastos kokybės medinėms detalėms reikėjo storo dažų sluoksnio. Didžioji dalis joms naudotos medienos iš tikrųjų buvo iš kitos, „Vasar“ gamyklos, gaunami „nurašyti“ kastuvų kotai. Specialistams šios lėlės atrodė kičas. Žinomas meno kritikas Leo Gensas 1969 m. jas pavadino „karnavalinėmis“.

Lėlės tautiniais drabužiais buvo gaminamos ne tik Estijoje. Panašių egzempliorių buvo galima rasti visoje Sovietų Sąjungoje ir socialistinėse Vidurio Europos valstybėse. Kaip pastebėjo Katrin Kivimaa, tautiniai kostiumai jau buvo tapę sutartiniu ir formaliu etnosu ženklu, kurį socialistinio realizmo modelis perėmė ir atkūrė įvairiose disciplinose.

Pranešime teigiama, kad šios lėlės, vartotojų pamėgtos ir kaip dovanos, ir kaip namų puošmena, sovietinės Estijos kultūroje atliko įdomų dvejopą vaidmenį. Jomis propagauta Sovietų Sąjungos kaip visuomenės, pripažįstančios vietines kultūras ir nuorodas į ikisovietines tradicijas, idėja, tačiau sykiu jos, prieinamas daugumai vietinių vartotojų, padėjo palaikyti nacionalinį tapatumą.

Triin Jerlei 2016 m. Braitono universitete įgijo daktaro laipsnį. Savo tyrimus yra pristaciusi ne vienoje tarptautinėje konferencijoje, paskelbusi recenzuojamuose žurnaluose *Design and Culture* ir *Modern Craft*. 2016 m. buvo viena iš parodos *Vietinis grožis. Stiklo fabrikas „Tarbeklaas“ (Local Beauty. Glass factory Tarbeklaas)*, vykusios Estijos taikomosios dailės ir dizaino muziejuje, kuratorių. 2018 m. du mėnesius praleido Erfurto universiteto Gothos tyrimų centre vykdydama tyrimus pagal Fritzo Thysseno fondo *Herzog-Ernst-Scholar* programą. Tarp jos mokslinių interesų – internacionalizavimas vėlyvajame socialistiniame pramoniniame dizaine, sovietinės Estijos dizainas ir amatai socialistinėse valstybėse.

ART AS “OWNERLESS PROPERTY” IN LATVIA REOCCUPIED BY USSR

Dr. Jānis Kalnačs

Latvia

Vidzeme University of Applied Sciences

janis.kalnacs@va.lv

In 1944, thousands of people fled from Latvia to the West, fearing the imminent Soviet repressions. Many prosperous and highly educated public figures, doctors, lawyers, writers, musicians, actors, artists and art collectors were among the refugees. The main part of their belongings was left in their homes where they hoped to return. Only several of the artists managed to take some of their most valuable works into exile.

As Soviet occupation power was reestablished in the country, the authorities, according to the Soviet regulations applied from 1943 on, treated the abandoned possessions of Rigans, including works of art, as irresponsibly unattended “ownerless property”. Newly arrived immigrants (mostly Soviet officials and militaries) were lodged in the empty flats.

Outlining the process of taking over “ownerless property”, the paper will explore how the creative legacy of emigrated Latvian artists Niklāvs Strunke, Jānis Tīdemanis, Ludolfs Liberts and Augusts Annuss were obtained by the Latvian SSR State Museum of Latvian and Russian Art (now Latvian National Museum of Art) in the early postwar years when its director was Arturs Eglītis, a Latvian from the USSR. For several decades, these acquisitions, as “formalist”, were kept in the museum’s special storage without public access. To a great part, they are now famed as icons of Latvian classical modernism whose international recognition started in the exhibition *Unexpected Encounter. Latvian Avantgarde 1910–1935 in West Berlin* in 1990.

Jānis Kalnačs (b. 1956), Dr. art., is a professor at Vidzeme University of Applied Sciences.

Research interests: Latvian cultural history (with the emphasis on the 1930s); artist Kārlis Padeģis; the WWII; the Soviet occupation through the 1940s and 1950s; unusual personalities; relationship between art and power.

Books: *The “Legitimate” Plundering of Riga’s Apartments (1944–1949) (Rīgas dzīvokļu „likumīgā” izlaušanās (1944–1949))*, 2017; *Riga’s Dandy and Outsider. Kārlis Padeģis (Rīgas dendijs un autsaideris. Kārlis Padeģis)*, 2011;

The Heritage of Religious Architecture and Art in Valmiera District, 2010;
The Life of Fine Arts in Latvia During Nazi Occupation (1941–1945) (Tēlotājas
Mākslas dzīve Nacistiskās Vācijas okupētajā Latvijā (1941–1945)), 2005;
Catalogue of Works by Kārlis Padegs (Kārļa Padega darbu katalogs), 1997.

MENAS KAIP „BEŠEIMININKIS TURTAS“ SOVIETŪ SĄJUNGOS OKUPUOTOJE LATVIJOJE

Dr. Jānis Kalnačs

Latvija

Vidžemēs taikomųjų mokslų universitetas

janis.kalnacs@va.lv

1944 m. tūkstančiai žmonių pabėgo iš Latvijos į Vakarų, bijodami neišvengiamų sovietinių represijų. Tarp šių pabėgėlių buvo daugybė klestinčių ir itin išsilavinusių visuomenės veikėjų, gydytojų, teisininkų, rašytojų, muzikantų, aktorių, menininkų ir meno kolekcininkų. Beveik visą savo nuosavybę jie paliko namuose, į kuriuos vylėsi sugrįžti. Tik keletui menininkų pavyko į tremtį pasiimti kai kuriuos vertingiausias darbus.

Šalyje vėl įsitvirtinus okupacinei sovietų valdžiai, jos institucijų atstovai, veikdami pagal 1943 m. įsigalėjusį sovietinį reglamentą, su rygiečių apieista nuosavybe, taip pat ir meno kūriniiais, elgėsi kaip su neatsakingai be priežiūros paliktu „bešeimininkiu turtu“. Atvykę naujieji imigrantai (daugiausia sovietų pareigūnai ir kariškiai) buvo apgyvendinti ištuštėjusiose butuose.

Bendrais broūžais aptariant tokio „bešeimininkio turto“ perėmimo procesą, šiame pranešime nagrinėjama, kaip emigravusių latvių menininkų Niklāvo Strunkės, Jānio Tidemānio, Ludolfo Liberto ir Augusto Annuso kūrybinis palikimas ankstyvuojū pokario laikotarpiu atiteko Latvijos TSR valstybiniam latvių ir rusų dailės muziejui (dabar – Latvijos nacionalinis dailės muziejus), kai jo direktoriumi dirbo Arturas Eglītis. Keletą dešimtmečių šie įgijiniai, tuo metu laikyti „formalistiniais“, buvo saugomi specialioje muziejaus saugykloje be viešosios prieigos. Šiuo metu dauguma jų yra tapę Latvijos klasikinio modernizmo ikonomis, kurių tarptautinis pripažinimas prasidėjo 1990 m. Vakarų Berlyne surengus parodą *Netikėtas susitikimas. Latvijos avangardas 1910–1935 m.* (*Unexpected Encounter. Latvian Avantgarde 1910–1935*).

Jānis Kalnačas (g. 1956) – meno doktars, Vidzemes taikomųjų mokslu universiteto profesorijs.

Knygos: „Teisētas“ Rygos gyvenamųjų patalpu plēšimas (1944–1949) (Rīgas dzīvokļu „likumīgā“ izlaupīšana (1944–1949), 2017), Rygos dendis ir atskalūnas. Kārlis Padegs (Rīgas dendijs ir autsaiders. Kārlis Padegs, 2011), Valmieros rajono religinēs architektūros ir meno paveldas (The Heritage of Religious Architecture and Art in Valmiera District, 2010), Dailēs gyvenimas Latvijoje nacių okupācijas metais (1941–1945) (Tēlotājas Mākslas dzīve Nacistiskās Vācijas okupētajā Latvijā (1941–1945), 2005), Kārlis Padego darbu katalogas (Kārļa Padega darbu katalogs, 1997).

Mokslinių interesų sritys: Latvijos kultūros istorija (daugiausia dėmesio skiriant XX a. 4-ajam dešimtmečiui, menininkui Kārliui Padegui, Antrajam pasauliniam karui, XX a. 5-ojo ir 6-ojo dešimtmečių sovietų okupacijai, nepaprastoms asmenybėms, meno ir valdžios santykiams).

THE (UN)CHANGING CINEMA POLICY IN LITHUANIA: STATUS, FUNCTIONS, PLAYERS

Dr. Lina Kaminskaitė-Jančorienė

Lithuania

Vilnius University

lina.jancor@gmail.com

The paper aims at evaluating the development of cinema policy, its (un) changing situation in Lithuania, beginning with the Soviet times, and ending with the first years of the restored Lithuania. The cinema policy discussed in the paper reaches back to the Soviet times, as precisely then, after the WWII, it was tried to integrate cinema into the general cultural policy, and to introduce into daily experience of the public. Brief coverage of Independent Lithuania allows to evaluate the further development of the policy and its impact today.

The paper considers cinema policy as a multifaceted phenomenon. The research covers both the cinema, as an autonomous field of art and popular culture, and its role in the general cultural programme, as well as the shifts in the status of its players – artists within the hierarchy of cultural and intellectual elite. The main focus is on the changing functions of cinema in the political, ideological, and sociocultural contexts.

Regarding the aims mentioned above, the paper will be based on the following problematic points: what position does/did cinema take in the cultural/economic/ideological policy? How is/was it rated by the political and cultural elite? What functions are/were attributed to cinema? What determined the shifts in the status of cinema makers within the hierarchy of the cultural and intellectual elite?

Lina Kaminskaitė-Jančorienė is a media and film historian, curator of cultural projects, and co-author of two books: *Cinema in Soviet Lithuania. System, Films, Directors* (with Dr. Anna Mikonis-Railienė, 2015) and *Episodes for the Last Movie. Film Director Almantas Grikevičius* (with Dr. Aurimas Švedas, 2013). She is an associate professor at the Lithuanian Academy of Music and Theatre, and a postdoctoral researcher at the Lithuanian Culture Research Institute. Recently, she has been carrying out the following research projects: *Women in Lithuanian Cinema Industry*; *Cinema and Baltic Societies in Soviet Times: Ideology, Everyday Life, Memory*.

KINO POLITIKOS (NE)KAITA LIETUVOJE: STATUSAS, FUNKCIJOS, ŽAIDĖJAI

Dr. Lina Kaminskaitė-Jančorienė

Lietuva

Vilniaus universitetas

lina.jancor@gmail.com

Pranešimu siekiama įvertinti kino politikos raidą, (ne)kaitą Lietuvoje, atspirties tašku pasirinkus sovietmetį, o pabaigos – atkurtos Nepriklausomybės metus. Aptariamos kino politikos ištakos tesiekia sovietmetį, nes kaip tik tada (pokariu) kiną bandyta integruoti į bendrą kultūros politiką, įdiegti į kasdienę visuomenės patirtį. Siekiant įvertinti vykdytos politikos tęstinumą, kaitą, taip pat ir įtaką šiandienai, įtraukti ir atkurtos Lietuvos Nepriklausomybės metai.

Kino politika pranešime pateikiama kaip daugialypis reiškinys, aprėpiantis ir kino srities (kaip autonominės meno, populiariosios kultūros srities) vaidmenį bendroje kultūros programoje, ir joje veikusiųjų žaidėjų – kūrėjų – statuso kaitą kultūrinio, intelektualinio elito hierarchijoje. Tai daroma daugiausia dėmesio kreipiant į kino funkcijų kaitą politiniame, ideologiniame, sociokultūriniame kontekstuose. Atsižvelgiant į minėtus siekius, pranešimas paremtas šiais probleminiais klausimais: Kokią vietą kinas užėmė (užima) ideologinėje kultūros (ekonomikos) politikoje? Kaip kinas buvo (yra) vertinamas politinio, kultūrinio elito? Kokios funkcijos buvo (yra) priskiriamos kinui? Kas lėmė kino kūrėjų statuso kaitą kultūrinio, intelektualinio elito hierarchijoje?

Lina Kaminskaitė-Jančorienė yra medijų ir kino istorikė, kultūros projektų kuratorė, dviejų knygų bendraautorė: *Kinas sovietų Lietuvoje. Sistema, filmai, režisieriai* (kartu su dr. Anna Mikonis-Railiene, 2015) ir *Epizodai paskutiniam filmui. Režisierius Almantas Grikevičius* (kartu su dr. Aurimu Švedu, 2013), Lietuvos muzikos ir teatro akademijos docentė, Lietuvos kultūros tyrimų instituto podoktorantūros stažuotoja. Šiuo metu jos įgyvendinami tyrimai: *Moterys Lietuvos kino industrijoje* (Medijų ir edukacijos tyrimų centras *Meno avilys*), *Kinas ir Baltijos šalių visuomenės sovietmečiu: ideologija, kasdienybė, atmintis*.

THE “STATE ARTIST” IN SOCIALIST ROMANIA: CREATING FOR THE STATE AND THE ROLE OF THE UNION OF ROMANIAN ARTISTS

Dr. Caterina Preda

Romania

University of Bucharest

caterinapreda@gmail.com

An artist creating for the state is not something specific to socialist regimes. Yet, under these regimes artists must conform to predetermined aesthetics marked by ideology. This paper offers an overview of the relationship between the state, visual artists and politics during the socialist regime in Romania (1948–1989). The case study is that of the Union of Romanian Artists (UAP), established in 1950, which represented artists in their relation to the Communist Party (PCR) and state institution for culture.

The term “state artist” refers to the artists who were given public orders that were ideologically conditioned by the regime. The conditions and benefits of the state artists changed throughout the long domination of the PCR, and we will take into consideration how it transformed, starting with the 1950s state orders that emphasized the construction of the new society and the relationship with the Soviet Union, and ending with the 1980s public painted homages of Nicolae Ceausescu. The state granted important rewards to the artists who accepted to paint or sculpt for the state exhibitions and received public orders by state institutions or ideological organizations such as the Youth Communist Union (UTC).

Caterina Preda is a senior lecturer (tenured) at the Department of Political Science, University of Bucharest. She teaches courses on Latin American Politics, Art and Politics and Cultural Memory in South America and Eastern Europe. Her research deals mostly with art in dictatorships, artistic memory in post-dictatorships in South America and Eastern Europe, cultural memory, post-communism, and Latin American studies. 2015–2017 she coordinated a research project on the Romanian Visual Artists Union. Preda’s most recent publication is *Art and Politics under Modern Dictatorships: A Comparison of Chile and Romania* (Palgrave, 2017).

„VALSTYBĖS MENININKAS“ SOCIALISTINĖJE RUMUNIJOJE: KŪRYBA VALSTYBĖS REIKMĖMS IR RUMUNIJOS DAILININKŲ SĄJUNGOS VAIDMUO

Dr. Caterina Preda

Rumunija

Bukarešto universitetas

caterinapreda@gmail.com

Menininkų kūryba valstybės reikmėms nėra išskirtinai būdinga vien socialistiniams režimams. Tačiau būtent šiuose režimuose menininkai turėdavo priimti iš anksto apibrėžtą, ideologijos formuojamą estetiką. Pranešime apžvelgiami valstybės, vizualiojo meno kūrėjų ir politikų tarpusavio santykiai socialistinėje Rumunijoje (1948–1989). Nagrinėjamas atvejis – 1950 m. įkurta Rumunijos dailininkų sąjunga (UAP), kuri atstovavo menininkams jų santykiuose su komunistų partija (PCR) ir valstybinėmis kultūros institucijomis.

„Valstybės menininko“ sąvoka reiškia tuos menininkus, kurie atlikdavo režimo ideologiškai suformuotus viešuosius užsakymus. Per ilgą PCR valdymo laikotarpį valstybės menininkų veiklos sąlygos ir privilegijos keitėsi. Pranešime aptariama jų raida – pradedant 6-ojo dešimtmečio valstybės užsakymais, sutelktais į naujosios visuomenės kūrimą ir santykius su Sovietų Sąjunga, ir baigiant 9-ojo dešimtmečio viešosios tapybos kūriniais, skirtais Nicolae Ceauseșcu pagerbti. Valstybė teikdavo didelės reikšmės apdovanojimus menininkams, sutikdavusiems kurti valstybinėms parodoms skirtus tapybos arba skulptūros darbus pagal valstybės institucijų ar tokių ideologinių organizacijų, kaip Komunistinio jaunimo sąjunga (UTC), užsakymus.

Caterina Preda yra Bukarešto universiteto Politikos mokslų fakulteto docentė. Dėsto Lotynų Amerikos politikos, meno ir politikos, kultūrinės atminties Pietų Amerikoje ir Rytų Europoje kursus. Jos moksliniai tyrimai daugiausia skirti meno padėčiai diktatūros sąlygomis, meninei atminčiai podiktatoriškose Pietų Amerikos ir Rytų Europos šalyse, kultūrinei atminčiai, pokomunizmui ir Lotynų Amerikos studijoms. 2015–2017 m. koordinavo mokslinių tyrimų projektą apie Rumunijos dailininkų sąjungą. Naujausia Predos knyga: *Menas ir politika moderniosiose diktatūrose: Čilės ir Rumunijos palyginimas (Art and Politics under Modern Dictatorships: A comparison of Chile and Romania)* (Palgrave, 2017).

FROM THE TRIBUNE OF THE ARTISTS CONGRESS: THE DYNAMICS OF ART POLICY IN LITHUANIA IN THE LATE SOVIET PERIOD

Dr. Ieva Pleikienė

Lithuania

Vilnius Academy of Arts

ieva.pleikiene@vda.lt

The congress was one of the key official events in the Soviet period, giving the rhythm to institutional life, and announcing its declarative guidelines in the form of reports and resolutions. Regular congresses of artists were not an exception. Their material reflects the then institutional status of the Lithuanian Artists' Union, including its relationship with other state institutions and creative unions. At the same time, it says a lot about the art and culture politics of the time, relevant issues, and artists' position on them.

The paper relies on the data of congresses from 1952–1987. It covers the period from the end of the Stalin era to the first signs of reforms with the main focus on the late Soviet period. It aims to discuss the dynamics of the then art in parallel with personal experience of the artist. A case study here is Rimtautas Gibavičius, one of the most active participants in the artistic life of the time: a man of authority both in the Artists' Union and informal artistic groups. The study, covering the institutional context and the case study, forms a basis for discussion on the relationship between official and non-formal positions and their mutual influence, and helps to trace similarities and differences between the declarative and true-life role of the artist within the Soviet society.

Ieva Pleikienė is an art critic. In 1995, she graduated from Vilnius Academy of Arts with an MA in art history and criticism, and in 2005, defended her doctoral dissertation *Lithuanian Small Graphics. Forms of Artistic Communication by Mail (1960–1990)*. Since 1995, she has been working at the Institute of Art Research at Vilnius Academy of Arts, where she also holds the position of the head of the Department for Doctoral Studies. Pleikienė is a member of the Lithuanian Society of Art Historians. Major research interests: the art in Soviet Lithuania, and marginal artistic phenomena. In her investigations she aims to reveal the researched phenomena and personalities as authentically as possible.

Selected publications: <http://www.vda.lt/lt/dailytyros-institutas/skyriai-ir-darbuotojai-/skyriaus-vedeja-vyresnioji-mokslo-darbuotoja-dr-ieva-pleikiene>

IŠ DAILININKŲ SUVAŽIAVIMO TRIBŪNOS: DAILĖS POLITIKOS DINAMIKA LIETUVOJE VĒLYVUOJU SOVIETMEČIU

Dr. Ieva Pleikienė

Lietuva

Vilniaus dailės akademija

ieva.pleikiene@vda.lt

Suvažiavimas – vienas iš kertinių oficialių sovietmečio renginių, suteikiantis ritmą instituciniam gyvenimui, ataskaitinių pranešimų ir rezoliucijų forma skelbiantis deklaratyvias jo gaires. Ne išimtis ir periodiškai vykę dailininkų suvažiavimai. Jų medžiaga atspindi tuometinę institucinę Lietuvos dailininkų sąjungos laikyseną, jos santykį su kitomis valstybinėmis institucijomis ir kūrybinėmis sąjungomis. Kartu daug pasako apie to meto dailės ir kultūros politiką, aktualijas, dailininkų poziciją jų atžvilgiu.

Pranešimui rengti pasitelkta 1952–1987 m. vykusių suvažiavimų medžiaga. Ji apima laiką nuo stalinmečio pabaigos iki pirmųjų persitvarkymo ženklų. Dėmesys koncentruojamas į vėlyvąjį sovietmetį. Pranešimo tikslas – aptarti šio periodo dailės politikos dinamiką ir sugretinti ją su asmenine dailininko patirtimi. Atvejo studijai pasirinktas Rimtautas Gibavičius – vienas iš aktyviausių to laiko dailės gyvenimo dalyvių, autoritetingas Dailininkų sąjungos veikloje ir neformaliuose dailininkų būreliuose. Tyrimas, apimantis institucinį kontekstą ir atvejo studiją, sudaro pagrindą svarstyti apie oficialiosios ir neformaliosios pozicijos santykį, jų poveikį viena kitai, leidžia kalbėti apie deklaratyviojo ir gyvenimiškojo dailininko vaidmens sovietmečio visuomenėje panašumus ir skirtumus.

Ieva Pleikienė – dailėtyrininkė. 1995 m. baigė menotyros studijas Vilniaus dailės akademijoje, 2005 m. apgynė humanitarinių mokslų menotyros krypties daktaro disertaciją *Lietuvos mažoji grafika. Meninės komunikacijos paštu formos (1960–1990)*. Nuo 1995 m. dirba Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros institute, nuo 2005 m. – VDA Doktorantūros skyriaus vedėja. Lietuvos dailės istorikų draugijos narė. Tyrinėja sovietmečio Lietuvos meną, domisi dailės politika, marginaliniais dailės reiškiniais. Pagrindinis siekis – kuo autentiškiau atskleisti tiriamus reiškinius ir asmenybes.

Svarbiausių publikacijų sąrašas: <http://www.vda.lt/lt/dailytyros-institutas/skyriai-ir-darbuotojai-/skyrius-vedeja-vyresnioji-mokslo-darbuotoja-dr-ieva-pleikiene>

PUBLIC INTELLECTUALS AND ADMINISTRATORS: THE POSITIONS OF LITHUANIAN ARTISTS DURING THE YEARS OF NATIONAL REVIVAL AND BREAKTHROUGH

Dr. Skaidra Trilupaitytė

Lithuania

Lithuanian Culture Research Institute

skaidra_t@yahoo.com

Literature on art history and criticism often discusses the radical positions of artists during the periods of historical breakthroughs. For instance, in the late 1980's and early 1990's, Lithuanian artists highlighted the necessity for internal change, declared the breaking of bonds with the past, opposed to the „apparatus“, and articulated their need for political and “internal” freedom. Some developed narratives of liberation in their work by using unusual means of expression, distancing themselves from traditional structures, and establishing new (informal) institutions and forms of co-existence. On the other hand, an active artist often takes a role of administrator of a reorganized or an entirely new public structure. This paper is based on case studies of different social behavior patterns of particular Lithuanian artists (Arvydas Šaltenis, Ričardas Vaitiekūnas, and Mindaugas Navakas), their speeches in the media, documentary material, and memories. It investigates in what ways the (socially) active artist, who would often solve moral dilemmas, operated in the political life and institutional field of the time.

Skaidra Trilupaitytė is an art historian and critic, researcher of cultural policy, author of several books: *The Power of Creativity? A Critique of Neoliberal Cultural Policy*, 2015 and *Lithuanian Artistic Life and Institutional Change: The Late Eighties–Early Nineties*, 2017. She publishes widely on issues of urban-cultural regeneration, international cultural exchange, cultural institutions of the breakthrough period (the Revival) in peer-reviewed journals. A member of the International Association of Art Critics (AICA) and Lithuanian Artists' Association. Works as a researcher at the Lithuanian Culture Research Institute, gives lectures to MA and PhD students at Vilnius Academy of Arts, and supervises PhD theses. Since 2017, she has been a member of the National Commission for Cultural Heritage under the Parliament of Lithuania, the Lithuanian Council for Culture, and the Board of the Research Council of Lithuania.

VIEŠIEJI INTELEKTUALAI IR ADMINISTRATORIAI: LIETUVOS DAILININKŲ POZICIJOS ATGIMIMO IR LŪŽIO METAIS

Dr. Skaidra Trilupaitytė

Lietuva

Lietuvos kultūros tyrimų institutas

skaidra_t@yahoo.com

Menotyros literatūroje neretai kalbama apie radikalias menininkų pozicijas istorinių lūžių periodais. Pavyzdžiui, XX a. 9-ojo dešimtmečio pabaigoje – 10-ojo dešimtmečio pradžioje Lietuvos kūrėjų iškelta vidinės kaitos būtinybė, deklaruotas ryšių su praeitimi nutraukimas, oponuota „aparatu“, artikuliuotas politinės ir „vidinės“ laisvės poreikis. Kai kurios asmenybės plėtojo išsilaisvinimo naratyvus, savo kūryboje naudodamos neįprastas raiškos priemones, atsiribodamos nuo tradicinių struktūrų, steigdamos naujas (neformalias) institucijas ir bendrabūvio formas. Kita vertus, aktyvų menininką neretai matome ir kaip reorganizuotos arba naujos valstybinės struktūros administratorių. Šiame pranešime, remiantis kai kurių Lietuvos dailininkų (Arvydo Šaltenio, Ričardo Vaitiekūno, Mindaugo Navako) skirtingos socialinės elgsenos pavyzdžiais, pasisakymais žinias-klaidoje, vėlesniais prisiminimais ir dokumentine medžiaga, siekiama pažvelgti, kokiais būdais moralines dilemas neretai sprendžiančio aktyvaus (visuo)menininko tipažas reiškėsi anuometiniame politiniame gyvenime ir instituciniame lauke.

Skaidra Trilupaitytė – menotyrininkė, kultūros politikos tyrinėtoja. Mokslo monografijų autorė (*Kūrybiškumo galia? Neoliberalistinės kultūros politikos kritika*, 2015; *Lietuvos dailės gyvenimas ir institucijų kaita. Sovietmečio pabaiga – Nepriklausomybės pradžia*, 2017). Lietuvos ir užsienio akademinėje spaudoje publikuoja straipsnius miesto urbanistinės-kultūrinės regeneracijos, tarptautinių kultūrinių mainų, lūžio laikotarpio (Atgimimo) kultūros institucijų klausimais. Tarptautinės dailės kritikų asociacijos (AICA) narė, Lietuvos dailininkų sąjungos narė. Dirba Lietuvos kultūros tyrimų institute vyresniąja mokslo darbuotoja, skaito paskaitas Vilniaus dailės akademijos magistrantams ir doktorantams, vadovauja doktorantūros darbams. Nuo 2017 m. Valstybinės kultūros paveldo komisijos prie LR Seimo, Lietuvos kultūros tarybos ir Lietuvos mokslo tarybos valdybos narė.

ART BEFORE AND AFTER 1989: THE STATE OF THE CONTEMPORARY ART CANONS

Karolina Rybačiauskaitė

Lithuania

Vilnius University

karolina.rybaciauskaite@fsf.stud.vu.lt

Marcel Tomášek

Czech Republic

Czech Technical University in Prague, Charles University Prague

marceltomasek@email.cz

In our presentation, we would like to re-think how the crucial changes of political regimes and conceptions of the state influenced the ways of presenting and canonizing modern and contemporary art, as well as establishing new modern and contemporary art museums in the post-socialist region. The unique historical point for us is the break of 1989, which marks not only the state of regaining the independency and getting rid of real-socialist system, but, at the same time, the shift and outburst towards global and contemporary (global scale and shifting conception and prevalence of “contemporary”) in the field of art.

From this perspective, we have identified three basic regional models-situations. Compared to the Czech case with the actual existing contemporary art scene from the late 1960s, that was pushed into illegality and grey area in the 1970s and 1980s due to so called normalization following the invasion of the Warsaw Pact armies in 1968, the Polish contemporary art was created not beyond, but within the communist regime or not necessarily in direct clash with it. In the Lithuanian case with relentless narrative on “continual development of modern art”, contemporary art is claimed to come into existence only after 1989. It implies that even non-official art might be looked at as a follow-up of modernism that has nearly avoided any influence of Western contemporary art between the 1960s and 1980s. But is this perception of continuity and homogeneity regarding the contemporary art before 1989 right?

Karolina Rybačiauskaitė is an MA student of Philosophy at Vilnius University. She graduated from Vilnius Academy of Arts with BA in Art History and Theory. As an exchange student, she studied at Nanterre University Paris and Charles University in Prague. She is writing her thesis about the conception of aesthetic regime of art by Jacques Rancière and its relevance to the history of modern and contemporary art in post-socialist European countries.

Marcel Tomášek is a lecturer at the Institute of Theory and History of Architecture at CTU in Prague and is also teaching at the Department of Historical Sociology at Charles University in Prague. He received his MA in Sociology from CEU (Warsaw), MA in European Studies and History from Palacký University (Olomouc), and continued his studies at the Graduate School for Social Research (Warsaw). As an exchange student he studied at Miami University (USA) and at Aarhus University in Denmark. He also was a visiting fellow at the New School in New York.

MENAS PRIEŠ IR PO 1989 M.: ŠIUOLAIKINIO MENO KANONŲ BŪKLĖ

Karolina Rybačiauskaitė

Lietuva

Vilniaus universitetas

karolina.rybaciauskaite@fsf.stud.vu.lt

Marcel Tomášek

Čekija

Technikos universitetas, Prahos Karolio universitetas

marceltomasek@email.cz

Pranešime aptarsime, kokią įtaką esminiai politinių režimų ir valstybės sampratų pokyčiai turėjo moderniojo ir šiuolaikinio meno pristatymui ir kanonizavimui, taip pat naujųjų moderniojo ir šiuolaikinio meno muziejų steigimui posocialistiniame regione.

Unikali istorinė akimirka mums yra 1989 m. lūžis, žymintis ne tik nepriklausomybės atkūrimą ir atsikratymą faktine socialistine sistema, bet ir meno proveržį bei poslinkį pasaulinio ir šiuolaikinio meno link (turi-me omenyje globalų mastą, sampratų pokytį ir šiuolaikiškumo įsigalėjimą).

Žvelgdami iš šios perspektyvos išskyrėme tris pagrindinius regioninius modelius arba situacijas. Čekijoje dar XX a. 7-ojo dešimtmečio pabaigoje egzistavusi šiuolaikinio meno scena 8-ajame ir 9-ajame dešimtmetyje (dėl vadinamosios „normalizacijos“, šalyje prasidėjusios po 1968 m. Varšuvos sutarties kariuomenių invazijos) tapo nelegalia pilkąja sritimi. Lenkijos šiuolaikinis menas buvo kuriamas neperžengiant komunistinio režimo ribų arba tiesiogiai jam neprieštaraujant. Lietuvoje, kurioje buvo pabrėžiama „moderniojo meno tąsa“, šiuolaikinis menas, manoma, atsirado tik po 1989 m. Taip atrodo, kad net ir neoficialusis menas viso labo tesė tradiciją, o 7–9-ojo dešimtmečio Vakarų šiuolaikinis menas jam nepadarė beveik jokios įtakos. Bet ar tikrai ši tęstinumo ir homogeniškumo samprata šiuolaikinio meno, kurto iki 1989 m., atžvilgiu yra teisinga?

Karolina Rybačiauskaitė – Vilniaus universiteto filosofijos studijų magistrantė, Vilniaus dailės akademijoje baigusi meno istorijos ir teorijos studijas, studijavusi Paryžiaus Nanterio universitete ir Prahos Karolio universitete. Rašo disertaciją apie Jacques'o Rancière'o estetinio režimo sampratą ir jos reikšmę moderniojo ir šiuolaikinio meno istorijai posocialistinėse Europos šalyse.

Marcelas Tomášekas – Čekijos technikos universiteto Prahoje Architektūros teorijos ir istorijos instituto dėstytojas, taip pat dėsto Prahos Karolio universiteto Istorinės sociologijos fakultete. Įgijo sociologijos magistro laipsnį Vidurio Europos universitete Varšuvoje, Europos studijų ir istorijos magistro laipsnį Palacký universitete Olomouce (Čekija), tęsė studijas Socialinių tyrimų pomagistrinių studijų mokykloje Varšuvoje, kurį laiką dirbo kviestiniu dėstytoju Naujojoje socialinių tyrimų mokykloje Niujorke (JAV). Kaip studijų mainų studentas yra mokėsis Majamio universitete (JAV) ir Orhuso universitete (Danija).

DEMOCRACY POLLS AND PUBLIC SPACES. SOME REMARKS ON TWO EXHIBITIONS REFLECTING ON GERMAN REUNIFICATION IN 1990

Dr. Birgit Eusterschulte

Germany

Free University of Berlin

b.eusterschulte@fu-berlin.de

In the past few years, analysis of exhibitions themselves (Ferguson, 1996) has become an important field of research within academic art history. And yet the analysis of the political dimension of exhibitions as a critical form (Voorhies, 2017) is still in its infancy.

This paper begins with a comparison of two exhibitions that took place in Berlin in 1990 – the year after the fall of the Berlin wall – to examine how they addressed and reflected on the then political situation in Germany (and beyond) and enquires into the politics (both inherent and external) of both shows.

The group show *Die Endlichkeit der Freiheit (The Finiteness of Freedom)* was initiated by Heiner Müller and Rebecca Horn, who invited several international artists (including Hans Haacke, Christian Boltanski, Krzysztof Wodiczko and Barbara Bloom) to develop artworks with complementary sections on both sides of the former divided city. The second exhibition is the project *Democracy Poll* by the American collective *Group Material*, which involved consulting inhabitants of the whole city of Berlin on questions related to the social and political changes following Germany's reunification and displaying the resulting statements on billboards in public places.

Both exhibitions used the public space of the city, and yet they brought to the fore quite different ideas of political representation and critique, and of participation and the public domain. This paper traces these different aims and perspectives, considering the potential of art exhibitions for generating participation and as a critical and political instrument.

Birgit Eusterschulte is a postdoctoral researcher at the Department of Art History at the Free University of Berlin. After studying fine arts, art history and German language and literature in Braunschweig, Bremen and Manchester, she was active in the curatorial field, working at the Kunsthalle Vienna, Kunsthalle Friedericianum in Kassel and Neuer Berliner Kunstverein. Since 2006, she has been a visiting lecturer at

the Kunsthochschule Kassel, University of Duisburg-Essen and FU Berlin. Within the framework of the Einstein Foundation Berlin Research Project *Autonomy and Functionalization*, her research fields are discursive changes in the notion of the artwork since the 1990s and the relationship between artistic autonomy and socially engaged practices.

DEMOKRATIJOS APKLAUSOS IR VIEŠOSIOS ERDVĖS. KELETAS PASTABŲ APIE DVI PARODAS, SKIRTAS SUVIENYOTOS VOKIETIJOS ATKŪRIMUI 1990 M. APMĄŠTYTI

Dr. Birgit Eusterschulte

Vokietija

Berlyno laisvasis universitetas

b.eusterschulte@fu-berlin.de

Pastaraisiais metais parodų analizė (Ferguson, 1996) tapo svarbia meno istorijos tyrimų sritimi. Vis dėlto parodų politinio matmens, kaip kritikos formos (Voorhies, 2017), analizė tebėra ankstyvojoje stadijoje.

Pranešimas pradėdamas dviejų parodų, vykusių Berlyne 1990 m., t. y. praėjus metais po Berlyno sienos griuvimo, palyginimu: nagrinėjama, kaip jose buvo paliesta ir apmąstyta to meto politinė padėtis Vokietijoje (ir už jos ribų), ir analizuojama abiejų parodų (vidaus ir išorės) veikimo politika.

Grupinę parodą *Laisvės ribotumas (Die Endlichkeit der Freiheit)* inicijavo Heineris Mülleris ir Rebecca Horn, kurie pakvietė menininkus iš skirtingų šalių (tarp jų Hansą Haacke, Christianą Boltanskį, Krzysztofą Wodiczko ir Barbarą Bloom) sukurti kūrinius, kuriuos sudarytų neatsiejamos dalys abiejose seniau buvusio padalinto miesto pusėse. Antroji paroda – tai amerikiečių kolektyvo *Group Material* projektas *Demokratijos apklausa (Democracy Poll)*, kurio metu iš Berlyno gyventojų buvo renkama informacija apie socialinius ir politinius pokyčius po Vokietijos suvienijimo, o pagal gautus atsakymus suformuluoti teiginiai buvo eksponuojami skelbimų lentose viešojoje erdvėje.

Nors abiem parodoms buvo naudojama viešoji miesto erdvė, jose išryškėjo gana skirtingos politinio atstovavimo ir politikos kritikos, dalyvavimo ir viešosios sferos idėjos. Pranešime atskleidžiami skirtingi tikslai ir perspektyvos, svarstoma, kaip meno parodos gali paskatinti dalyvavimą ir būti kritiniu bei politiniu įrankiu.

Birgit Eusterschulte šiuo metu atlieka podoktorantūros tyrimus Berlyno laisvojo universiteto (*Freie Universität Berlin*) meno istorijos katedroje. Po dailės, meno istorijos ir vokiečių kalbos bei literatūros studijų Braunschveige, Bremene ir Mančesteryje, ji dirbo kuratore Vienos Kunsthälėje, Kaselio *Friedericianum Kunsthälėje* ir *Neuer Berliner Kunstverein*. Nuo 2006 m. dirba vizituojančia dėstytoja Kaselio aukštojoje meno mokykloje (*Kunsthochschule Kassel*), Duisburgo-Eseno universitete ir Berlyno laisvajame universitete. Dalyvauja Einšteino fondo Berlyne mokslinių tyrimų projekte *Autonomija ir funkcionalizacija*, kuriame tyrinėja meno kūrinio sampratos diskursyvius pokyčius nuo XX a. 10-ojo dešimtmečio ir santykį tarp meno autonomijos ir socialiai angažuotų praktikų.

THE ROLE OF THE STATE IN THE ARTS' SUPPORT IN CONTEMPORARY LITHUANIA: DOES IT DEPEND ONLY ON THE PUPPETEER'S FINGER?

Dr. Irena Alperytė

Lithuania

Vilnius Academy of Arts, Lithuanian Academy of Music and Theatre

irena.alperyte@vda.lt

In French, a marionette means "little Mary". In France, during the Middle Ages, string puppets were often used to depict biblical events, with the Virgin Mary being a popular character, hence the name.

How does Virgin Mary relate to Lithuanian arts scene? As a public policy principle, the arm's length principle is generally applied to the support of the fine arts. The arm's length principle, however, is not the only possible mode of public support to the fine arts. Throughout times and cultures there have been four alternative roles for the State: Facilitator, Patron, Architect and Engineer. The aspects of the principle analysed in the paper are the rationale for the discussion about the status of the artist, the status of the organization and the economic role. The discussion is focused on whether the arm's length should remain at the length of the arm, or it is just a finger-length, like in the theatre.

Irena Alperytė, PhD, is an associate professor at the Theatre and Film Department of the Lithuanian Academy of Music and Theatre, and Cultural Management and Cultural Policy Department of Vilnius Academy of Arts; an expert in arts management. In 1987, she graduated from Moscow State University of Culture and Art, and in 1998, obtained her MA at New York University (USA). In 2001, she graduated from Dijon University (France). In 2009, she obtained her doctor's degree in Social Sciences at Gediminas Technical University in Vilnius. In 2013, she did her research at the University of Warwick (UK) and in 2016–2017 at Syracuse University, New York (USA).

VALSTYBINĖS PARAMOS KULTŪRAI VAIDMUO NŪDIENOS LIETUVOJE: AR JI TIKRAI PRIKLAUSO TIK NUO LĒLININKO PIRŠTO?

Dr. Irena Alperytė

Lietuva

Vilniaus dailės akademija, Lietuvos muzikos ir teatro akademija

irena.alperyte@vda.lt

Prancūzų kalba žodis *marionetė* (*marionnette*) reiškia „mažoji Marija“. Viduramžių Prancūzijos teatre stygomis valdomos lėlės dažnai būdavo naudojamos bibliniams įvykiams atvaizduoti, o vienas populiarių tokių vaidinimų personažų buvo Mergelė Marija – iš čia ir kilęs lėlės pavadinimas.

Kokiu būdu Mergelė Marija yra susijusi su Lietuvos menų scena? Kaip viešosios politikos pagrindas vaizduojamųjų menų paramai paprastai taikomas rankos atstumo principas. Vis dėlto rankos atstumo principas nėra vienintelis įmanomas valstybės paramos vaizduojamiesiems menams modelis. Įvairiais laikotarpiais ir įvairiose kultūrose šioje srityje egzistavo keturi alternatyvūs valstybės vaidmenys: Pagalbininko, Globėjo, Architekto ir Inžinieriaus. Pranešime nagrinėjamo principo aspektai suteikia loginį pagrindą diskutuoti apie menininko statusą, organizacijos statusą ir ekonominį vaidmenį. Čia svarstoma, ar rankos atstumas turėtų ir likti rankos atstumu, ar turėtų būti tik piršto atstumu, kaip ir teatre.

Irena Alperytė yra Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Teatro ir kino katedros docentė ir Vilniaus dailės akademijos Kultūros vadybos ir kultūros politikos UNESCO katedros meno vadybos specialistė. 1987 m. baigė Maskvos valstybinį kultūros ir meno universitetą (Rusija). 1998 m. įgijo magistro laipsnį Niujorko universitete (JAV). 2001 m. baigė Dižono universitetą (Prancūzija). 2009 m. Vilniaus Gedimino technikos universitete įgijo socialinių mokslų daktaro laipsnį. 2013 m. atliko mokslinius tyrimus Voriko universitete (*University of Warwick*, Jungtinė Karalystė), o 2016–2017 m. – Sirakūzų universitete Niujorke (JAV).

GRAECO-ROMAN THEMES IN INTERNATIONAL EDITORIAL CARTOONS OF THE 21ST CENTURY

Dr. Thomas J. Sienkewicz

The United States of America
Monmouth College
tjsienkewicz@gmail.com

Themes from Graeco-Roman civilization have served as an important point of reference in political discourse since antiquity. Characters and images from Classical antiquity have often been used in editorial cartoons, especially in Europe and the United States, since at least the 19th century and continue to appear in international editorial cartoons today. The most popular of these references in the 21st century are the assassination of Caesar, Nero fiddling while Rome burns, Atlas holding up the world, Sisyphus rolling his rock, Narcissus looking at his own image, Pandora opening her box, the Trojan Horse, and the fall of Icarus. In this illustrated lecture, cartoons using these themes in such recent contexts as the Greek monetary crisis, the Scottish referendum on independence, and US politics will be examined. Particular focus will be given to the ways that these myths are used to illustrate the intended political messages.

Thomas J. Sienkewicz is Capron Professor of Classics at Monmouth College in Monmouth, Illinois. He holds a PhD from the Johns Hopkins University, where he wrote his dissertation on Euripides' *Trojan Women*. His professional interests include Latin pedagogy, Classical mythology and references to Graeco-Roman civilization in the modern world. His full curriculum vitae can be viewed at http://personal.monm.edu/sienkewicz_tom/.

GRAIKIŠKOS IR ROMĖNIŠKOS TEMOS XXI A. POLITINĖSE KARIKATŪROSE

Dr. Thomas J. Sienkewicz

Jungtinės Amerikos Valstijos

Monmuto koledžas

tjsienkewicz@gmail.com

Graikų ir romėnų civilizacijų temos nuo senųjų laikų buvo svarbios politinio diskurso gairės. Simboliai ir atvaizdai iš klasikinės antikos buvo dažnai naudojami politinėse karikatūrose, ypač Europoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose, bent jau nuo XIX a., ir vis dar pasirodo tarptautiniuose leidiniuose spausdinamose politinėse karikatūrose. XXI a. tarp populiariausių nuorodų yra Cezario nužudymas, Neronas, griežiantis smuiku Romos miestui degant, Atlantas, laikantis pasaulio dangaus skliautą, į kalną akmenį ridenantis Sizifas, Narcizas, žvelgiantis į savo atvaizdą, dėžę atidaranti Pandora, Trojos arklys, Ikaro kryptis. Iliustruotame pranešime nagrinėjamos karikatūros, kuriose šie motyvai naudojami tokių pastarųjų metų įvykių, kaip Graikijos skolų krizė, Škotijos referendumas dėl nepriklausomybės ir JAV politika, kontekste. Daugiausia dėmesio skiriama analizei, kaip šie mitai pritaikomi skleidžiamiems politiniams pranešimams iliustruoti.

Thomas J. Sienkewicz yra Monmuto koledžo (Ilinojaus valstija, JAV) klasikos profesorius. Yra įgijęs daktaro laipsnį Džono Hopkinso universitete Baltimorėje (Merilendo valstija, JAV), kur apgynė disertaciją apie Euripido Trojos moteris. Tarp jo profesinių interesų – lotynų pedagogika, klasikinė mitologija ir nuorodos į graikų ir romėnų civilizaciją šiuolaikiniame pasaulyje. Visas gyvenimo aprašymas: http://personal.monm.edu/sienkewicz_tom/.

THE PRESENTATION OF THE REGULATIONS OF THE ARTWORKS CEMETERY

Juozas Laivys

Lithuania

Vilnius Academy of Arts

jlaivys@yahoo.com

The presentation is based on the assumption that creative resources are limited, in the same way as many other natural resources. It would be wrong to equate them to renewable energy resources, like solar or wind energy.

The excessive and selfish exploitation of creativity not only poses a threat to future generations, but also becomes symptomatic in the sustainable development of the humanity. It manifests as an intense promotion of creativity at the highest level in all sectors. Creativity becomes a legal injection for productivity, with premature artworks born as a result. Art incubators are not capable of qualitative response to the ongoing changes. The influx of prematurely born artworks changes the situation substantially, and mature creativity becomes appealing to the ever narrowing scope of producers and consumers. One must face the danger of reaching a threshold beyond which particular means of self-expression will simply disappear or become out of the reach for culture.

In this context, the regulations of the artworks cemetery are presented as a conceptually articulated possibility for artists to bury their works, thus contributing to the reduction of excessive reproduction of artworks. The search for alternative solutions has been based on the principle of grassroots initiative. Three times, the application for funding this project has been rejected by the Lithuanian Council for Culture, which is considered to be the exemplary advantage of the project. The project's mismatch with the creativity-enhancing programs can be taken as an evidence of a certain quality, which reflects the stagnant limits of power levers. Art is financed according to the established criteria, which is a means for the state to find itself in arts; how else art can function in the state turns to be a key issue of this presentation.

Juozas Laivys (b. 1976 in Rietavas, Lithuania) suspended his individual creative activity for fourteen years in 2015 in order to turn his own life into an artwork. The artist's oeuvre, covering a wide spectrum of genres, captures the flow of everyday life without unduly exalting it. In practice, strategies are being applied that aim to highlight the object of art as an item and product. This is a critical reflection on the art market, the realities of political culture and society, and the role of institutions. Quite often ironic and absurd, Laivys' projects exploit the level of the everyday, insignificant and unnoticed reality, in which the artist does not seem to suggest anything, but proposes one to engage in actions that balance on the border between game and meaningfulness.

MENO KŪRINIŲ KAPINIŲ NUOSTATŲ PRISTATYMAS

Juozas Laivys

Lietuva

Vilniaus dailės akademija

jlaivys@yahoo.com

Pranešimas grindžiamas prielaida, jog kūrybos ištekliai, kaip ir daugelis kitų natūralių gamtos resursų, yra riboti. Neteisinga būtų juos lyginti su tokiais nuolat atsinaujinančiais energijos šaltiniais, kaip saulės ar vėjo energija.

Paskutiniu metu besaikis ir savanaudiškas kūrybos naudojimas ima kelti grėsmę ne tik ateities kartoms, bet ir simptomiškai atsispindi darnioje žmonijos raidoje. Tai pasireiškia intensyviu kūrybiškumo skatinimu aukščiausiu lygiu visuose sektoriuose. Kūrybiškumas tampa legalia injekcija siekiant našumo, o dėl to atsiranda nebrandūs, „neišnešioti“ kūriniai. Meno inkubatoriai neįgalūs kokybiškai reaguoti į vykstančius pokyčius. „Neišnešiotų“ kūrinių antplūdis keičia situaciją iš esmės, o subrandinta kūryba tampa patrauklia vis mažesniai gamintojų ir vartotojų būriui. Neatmetama galimybė, kad egzistuoja riba, už kurios atitinkamos saviraiškos tiesiog išnyks arba atsidurs kultūros užribyje.

Meno kūrinių kapinių įstatai šiame kontekste pristatomi kaip konceptualiai artikuliuojama galimybė menininkams palaidoti savo kūrinius ir prisidėti prie perteklinio kūrinių reproduktivumo mažinimo. Alternatyvių sprendimų paieška paremta iniciatyva iš apačios. O kad šiam projektui tris kartus negauta finansavimo iš Kultūros tarybos yra jo etaloninis

pranašumas. Tai, kad projektas neatitinka kūrybiškumą skatinančių programų, gali būti suprantama kaip kokybės įrodymas, kuris byloja apie stagnacines galios svertų ribas. Pagal nustatytus kriterijus finansuojamas menas yra valstybės mene atsiradimo būdas, o kaip dar kitaip gali funkcionuoti menas valstybėje, yra probleminis šio pranešimo klausimas.

Juozas Laivys (g. 1976 m. Rietave) 2015 m. keturiolikai metų sustabdė individualią kūrybinę veiklą, siekdamas savo gyvenimą paversti meno kūrinium. Plataus žanrų spektro kūryba fiksuoja kasdienybės srautą, per daug jo neišaukštindama. Praktikoje taikomos strategijos, kuriomis siekiama panaikinti meno objekto kaip daikto ir prekės reikšmę. Taip kritiškai apmąstoma meno rinka, politinės kultūros ir visuomenės realijos, institucijų vaidmuo. Neretai ironiški ir absurdiški Laivio projektai eksploatuoja kasdienišką, nereikšmingą ir nepastebimą realybės lygmenį, kuriame menininkas tarsi nieko neteigia, bet siūlo įsitraukti į veiksmus, balansuojančius ant žaidimo ir reikšmingumo ribos.

UNSETTLED TRANSPARENCIES. ARTISTIC RESEARCH OF THE NATIONAL SITESCAPE

Dr. Audrius Novickas

Lithuania

Vilnius Gediminas Technical University

audrius.novickas@gmail.com

The paper explores links between visual practices of capitalism, modernity and nationalism with a focus on sites relevant to the National imaginary. It discusses how a place can become a sitedscape due to the accumulated visibility, which activates the effects of self-consciousness, pride, and nostalgia in the collective consciousness, but without ending the uncertainty and indetermination. They lead into the leak and confusion of sitedscape meanings liberating the imaginary.

The paper analyses the ensemble of Vileišiai Palace as, probably, the most important space of Lithuanian national renaissance in Vilnius. The continuous public attention to the place came as a result not only of its historical role, but also of the fact that over the past twenty years it was believed to hide the original document of the Act of Independence of Lithuania. The long lasting searches that inspired Lithuanian imagination relied both on traditional methods and recent technologies, such as infrared thermography. Nevertheless, not the Act of Independence, but documents of a completely different type were found in the premises of the ensemble: glass plates of Magic Lantern depicting wonders of world architecture and slides with colour illustrations of Robinson Crusoe's adventures. At first glance, an insignificant discrepancy between the purpose of investigation and the finds becomes relevant when interpreted as a difference between the actual event and the event of imagination. The event of imagination compensates for the lack of the anticipated event, and at the same time opens up the perspective at the Palace as an apparatus of producing and mediating images, which turns the "event" seekers into its maintainers and developers.

The paper is followed by the screening of the film by the author *Unsettled Transparencies*, as part of his artistic research of Vileišiai Palace.

Audrius Novickas (b. 1968) is an interdisciplinary artist and researcher of architecture. He holds PhD in Art history and criticism and is an associate professor at the Department of Architecture, Theory and Art of Vilnius Gediminas Technical University. He has organized 6 personal

exhibitions, participated in over 40 exhibitions in Lithuania and abroad, published one book and 13 articles in peer-reviewed journals. Areas of artistic interest: post-conceptual projects based on artistic research on the sociocultural and ideological aspects of architecture and urban space; academic interests: architectural semantics, phenomenology, problems of interaction between visual art and architecture.

DRUMSTI SKAIDRUMAI. NACIONALINIO VIETOVAIZDŽIO MENINIS TYRIMAS

Dr. Audrius Novickas

Lietuva

Vilniaus Gedimino technikos universitetas

audrius.novickas@gmail.com

Pranešime nagrinėjamos tautiškumo, modernybės ir kapitalizmo vizualiųjų praktikų sąsajos, dėmesį sutelkiant į nacionalinei įsivaizduojamybei reikšmingas vietas. Kalbama apie tai, kaip vieta dėl akumuluoto vaizdumo gali virsti vietovaizdžiu, kolektyvinėje sąmonėje aktyvuojančiu savumo, pasididžiavimo, nostalgijos efektus, tačiau nepanaikinančiu nežinomybės, neapibrėžties būsenų. Jos lemia įsivaizduojamą išlaisvinančius vietovaizdžio reikšmių nutekėjimus ir jų sumišimus.

Vileišių rūmų ansamblis – bene svarbiausia lietuvių tautinį atgimimą ženklinanti erdvė Vilniuje – pasirenkamas kaip nacionalinio vietovaizdžio atvejis. Nemenkstantį visuomenės dėmesį šiai vietai lėmė ne tik jos istorinė svarba, bet ir tai, kad pastaruosius dvidešimt metų čia ieškota Lietuvos Nepriklausomybės Akto originalo. Lietuvišką vaizduotę įkvepiančioms paieškoms buvo pasitelkti ir tradiciniai būdai, ir šiuolaikinės technologijos, pavyzdžiui, infraraudonųjų spindulių termografija. Tačiau ansamblio erdvėse buvo rastas ne Nepriklausomybės Akto originalas, o visai kitokio pobūdžio dokumentai: stiklinės *Laterna magica* aparato plokštelės su pasaulio architektūros stebuklų atvaizdais ir skaidrės su spalvotomis Robinzono Kruzo nuotykių iliustracijomis. Iš pirmo žvilgsnio nereikšmingas neatitikimas tarp paieškų tikslo ir radinių tampa svarbiu, kai interpretuojamas kaip faktinio įvykio ir vaizduotės įvykio skirtumas. Vaizduotės įvykis kompensuoja iš anksto programuoto įvykio stoką, o kartu leidžia pamatyti rūmus kaip vaizdų gamybos ir mediavimo aparatą, kuris „įvykio“ ieškotojus paverčia savo palaikytojais ir tobulintojais.

Pranešimą papildė autoriaus filmo *Drumsti skaidrumai*, sukurto Vileišių rūmų meninio tyrimo medžiagos pagrindu, pristatymas.

Audrius Novickas (g. 1968) – tarpdisciplininio meno kūrėjas, architektūros tyrėjas. Vilniaus Gedimino technikos universiteto Architektūros fakulteto Architektūros pagrindų, teorijos ir dailės katedros docentas, humanitarinių mokslų (menotyros) daktaras. Surengė 6 personalines parodas, dalyvavo per 40 parodų Lietuvoje ir kitose šalyse. Išleido vieną autorinę knygą, paskelbė 13 straipsnių recenzuojamuose mokslo žurnaluose. Meninių interesų sritys: postkonceptualūs projektai, pagrįsti architektūros ir urbanistinės erdvės sociokultūrinių, ideologinių aspektų meniniais tyrimais. Mokslinių interesų sritys: architektūros semantika, fenomenologija, vizualaus meno ir architektūros sąveikos problemos.

AN ASTEROID FROM THE BODIES OF LITHUANIAN CITIZENS, OR, AN ALTERNATIVE COSMIC IDENTITY OF A COUNTRY

Julijonas Urbonas

Lithuania

Vilnius Academy of Arts

julijonas.urbonas@vda.lt

The history of space exploration in Lithuania has been now nearly four centuries long: since Kazimieras Simonavičius' book *The Great Art of Artillery*, the establishment of Vilnius University Observatory, the transatlantic flight of the legendary Steponas Darius and Stasys Girėnas to LSSR space engineering and science projects, the establishment of Lithuanian Aerospace Association, and the launch of the first Lithuanian satellites. Despite the climatic and scientific value of Lithuania's space projects that got more intense in the recent decade, I find the vision of the national space programme too technocratic as developed by a rather small group that includes people from science, engineering, technology and business, but dismiss experts in other fields (philosophers, artists, designers) and the general public. It looks as if the Karman line sets borderlines not only on the Earth's atmosphere and space, but also on culture.

In my project *Cosmic Lithuania*, I seek to eliminate these borderlines and to activate the discourse of space culture in Lithuania, in this way launching a unique identity of a cosmic state. Relying on a multidisciplinary team of experts and a multitude of tactical and speculative means, the project opens space for visionary and democratic research. One of the ideas in the scenario is based on the artistic research of "populating" empty space with human bodies. Here, I develop aesthetic, ethical, engineering, astrophysical, astrobiological and geodetic insights into an artificial planetary body made of human bodies, and generate a unique kind of exodisciplinary methodology. On the other hand, this piece of science/art fiction is a kind of experiment of mind that allows us to look at our country and the Earth in general from a different perspective. Are concepts such as city, country, and nation exclusively earthly formations? What would happen to them when catapulted into outer space?

Julijonas Urbonas is an artist, designer, researcher, engineer, vice-rector for art and professor at Vilnius Academy of Arts, and also a PhD student in Design Interactions at the Royal College of Art, London. Working between critical design, amusement park engineering, performative architecture, choreography, kinetic art and sci-fi, he has been developing various critical tools for negotiating gravity under the term of gravitational aesthetics: from a killer roller coaster to an artificial asteroid made up entirely of human bodies. Urbonas work has been exhibited internationally and received many awards; his projects are part of private and museum collections.

ASTEROIDAS IŠ LIETUVOS PILIEČIŲ KŪNŲ, ARBA ALTERNATYVI ŠALIES KOSMINĖ TAPATYBĖ

Julijonas Urbonas

Lietuva

Vilniaus dailės akademija

julijonas.urbonas@vda.lt

Lietuvos kosminių tyrimų istorija siekia kone keturis šimtmečius – nuo Kazimiero Simonavičiaus *Didžiojo artilerijos meno*, Vilniaus universiteto astronomijos observatorijos įkūrimo, Stepono Dariaus ir Stasio Girėno transatlantinio skrydžio iki LTSR kosmoso inžinerijos ir mokslo projektų, Lietuvos aerokosmoso asociacijos įsteigimo ir pirmųjų lietuviškų palydovų paleidimo į orbitą. Nepaisant paskutiniame dešimtmetyje suintensvėjusio Lietuvos kosminių projektų klimato ir mokslinės vertės, nacionalinės kosminės programos vizija, mano nuomone, plėtojama pernelyg technokratiškai, formuojama nedidelės grupės žmonių iš mokslo, inžinerijos, technologijų ir verslo lauko, neįtraukiant kitų sričių ekspertų – filosofų, menininkų, dizainerių ir plačiosios publikos. Tarytum Karmano linija riboja net tik Žemės atmosferą ir kosminę erdvę, bet ir kultūrą.

Projekte *Kosminės Lietuvos* siekiu panaikinti šią ribą, aktyvuoti kosmoso kultūros diskursą Lietuvoje, taip formuodamas savitą kosminės valstybės tapatybę. Įtraukiant multidisciplinišką ekspertų grupę ir pasitelkiant daugialypes taktines ir spekuliatyvias priemones, projektas atveria kosmosą vizionieriškiems ir demokratiškiems tyrimams. Viena iš scenarijų idėjų grįsta tuščios kosmoso erdvės „apgyvendinimo“ žmogaus kūnais

meniniu tyrimu. Čia plėtoju dirbtinio planetinio kūno iš žmonių kūnų estetišines, etines, inžinerines, astrofizines, astrobiologines ir geodezines įžvalgas, formuodamas unikalią egzodisciplininę metodologiją. Kita vertus, ši mokslinė (meninė) fantastika – tai savotiškas minties eksperimentas, leidžiantis pažvelgti į šalį ir Žemę apskritai iš kito pasaulio perspektyvos. Ar tokios savokos, kaip miestas, šalis ir tauta, yra tik žemiški dariniai? Kas jiems nutinka, kai juos katapultuojame į kosmosą?

Julijonas Urbonas yra menininkas, dizaineris, tyrėjas, projektuotojas, Vilniaus dailės akademijos prorektorius menui, dėstytojas, Londono Karališkojo meno koledžo dizaino sąveikų srities doktorantas. Jungdamas tokias skirtingas sritis kaip kritinis dizainas, atrakcionų parko projektavimas, performatyvioji architektūra, choreografija, kinetinis menas ir mokslinė fantastika, jis projektuoja įvairius traukos jėgą tiriančius įrankius, kuriuos įvardija savo sukurtu terminu „gravitacinė estetika“ – nuo Eutanazijos kalnelių iki dirbtinio asteroido iš žmonių kūnų. Urbono projektai yra rodyti įvairiose šalyse ir pelnę ne vieną apdovanojimą, jo meno kūrinių yra privačiose ir muziejų kolekcijose.

THE ART OF TEXTILE IN THE CONTEXT OF POLITICAL AND SOCIAL CHANGES

Eglė Ganda Bogdaniienė

Lithuania

Vilnius Academy of Arts

egleganda.bogdaniene@vda.lt

The presentation follows the complex path of textile craft and art over the course of history, offering, as it does, compelling images of history rendered in textile pieces. The intent is to give an appraisal of the Lithuanian textile art in the light of social, economic and cultural transformations experienced by the country with the passage of centuries. Lithuania's fate has always been an ardent pursuit of its statehood, complicated by the ambitious neighbours. Art along that road was always perceived as a significant form of expression of the national and individual identity. The artworks in the collection of exhibition Absolute Textile (2015), straightforwardly or by association, evoked the setting and the spirit that influenced vast historical and cultural metamorphoses of Lithuania.

Back in the period of the Grand Duchy of Lithuania (LDK), historic, heroic, military, heraldic, verdure tapestry panels were much sought-after for decorating castles and mansions as best reflection of rulers' aspirations and prestige. The political, economic, cultural changes and the national revival of Lithuania inspired textile artists to use their artwork in the expression of the national spirit. As Lithuania's independence matured in 1918, textile art to a large degree represented Lithuanian art and culture in international events and served as an aesthetic form for the ideology of the way of life, bringing the national identity to the fore. Textile artists were among the first who promptly took the challenges of the new economic order that emerged after Lithuania regained its political independence. They did not hesitate in breaking the hardened Soviet stereotypes of textile art, were prompt to embrace international creative and organizational activities. Currently the art of textile evolves as a living, changing organism, which responds change promptly, yet also takes time to reflect on its ages-long history.

Eglė Ganda Bogdaniienė is a textile artist, professor at Vilnius Academy of Arts, and vice rector for studies. She conducts and publishes her artistic research, works as a curator and expert of art study programmes. She has had more than 30 solo and taken part in over 100 group exhibitions in Lithuania, the USA, the UK, France, Germany, Poland, Dominican Republic, Sweden, Latvia, Estonia, Taiwan, etc. Both in her art and academic work, she goes beyond the boundaries of traditional textile – conceptual ideas have become the driving force behind the endless forms of experimentation. Her creativity is characterized by a close relationship between art and personal life; her artworks, made using various materials and different technologies, engage the audience in reflections on female identity within the patriarchal culture.

TEKSTILĖS MENAS POLITINIŲ IR SOCIALINIŲ POKYČIŲ KONTEKSTUOSE

Eglė Ganda Bogdaniienė

Lietuva

Vilniaus dailės akademija

egleganda.bogdaniene@vda.lt

Videopranešime analizuojami tekstilės virsmai istorijoje ir istorijos atvaizdai tekstilėje, siekiama Lietuvos tekstilės meną įvertinti istorinių, socialinių, ekonominių ir kultūrinių pokyčių kontekste. Lietuvoje, supamoje ambicingų kaimyninių valstybių ir šimtmečiais siekusioje valstybingumo, menas visuomet buvo reikšminga nacionalinio ir asmeninio tapatumo raiškos forma. Aptariami daugiausia parodoje *Absoliuti tekstilė* (2015) rodyti darbai, kurie tiesiogiai arba asociatyviai atskleidžia aplinką, dariusią įtaką istorinei ir kultūrinei Lietuvos raidai.

Žvelgiant iš istorinės perspektyvos, jau Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikais istorinės, herojinės, batalinės, herbinės, verdiūrinės tapiserijos reprezentavo valdovų siekius ir didikų išdidumą, buvo geidžiamiausia pilių ir dvarų dekoravimo forma. XX a. pradžios politiniai, ekonominiai, kultūriniai pokyčiai ir tautinis atgimimas Lietuvos tekstilės darbus paskatino sieti su nacionalinio atgimimo dvasia. 1918 m. įtvirtinus nepriklausomybę, tekstilė tapo svarbiausia Lietuvos kultūros ir meno reprezentante tarptautinėse parodose ir estetinė gyvenimo būdo ideologijos forma, pabrėžiančia tautinio identiteto svarbą. Dabartinės Lietuvos tekstilės menininkai, įvertinę pasikeitusią ekonominę padėtį, vieni pirmųjų kritiškai

permaštė naujos aplinkos iššūkius ir prie jų prisitaikė, drąsiai keitė sovietmečiu susiformavusius tekstilės meno sampratos stereotipus, įsitraukė į tarptautines kūrybos ir organizacines veiklas. Šiuo metu tekstilės menas vystosi kaip gyvas, kintantis organizmas, reaguodamas į pokyčius ir keisdamas ilgaamžes tradicijas.

Eglė Ganda Bogdaniėnė – tekstilės menininkė, Vilniaus dailės akademijos profesorė, studijų prorektorė. Rašo straipsnius, atlieka akademinis meninius tyrimus ir ekspertinį studijų programų vertinimą, kuruoja parodas. Yra surengusi apie 30 personalinių ir dalyvavusi daugiau nei 100 grupinių parodų Lietuvoje, JAV, Jungtinėje Karalystėje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Dominikos Respublikoje, Švedijoje, Latvijoje, Estijoje, Taivanyje ir kt. Savo kūryboje ir akademiame darbe peržengia tradicinės tekstilės ribas. Konceptualios idėjos yra varomoji jėga, skatinanti nesibai-giančius formos eksperimentus; darbuose gausiai naudojamos įvairios medžiagos ir skirtingos technologijos. Bogdaniėnės kūrybai būdingas artimas ryšys tarp kūrybos ir asmeninio gyvenimo. Jos kūriniai įtraukia žiūrovą į moters identiteto refleksijas patriarchalinėje kultūroje.

